

Yli rajojen

**Menetelmiä pakolaisuuden ja
ennakkoluulojen käsittelyyn**

#ylirajojen #partiovälittää

Pako^{Suomen}**aisapu**

ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET

TUETTU ULKOMINISTERIÖN
KEHITYSYHTEISTYÖVAROIN

Viestintä- ja globaalikasvatushanke

2017–2018

10.12.2017 Helsinki

Lähteitä käytetty marraskuussa 2017

3	Johdanto
4	Miten hyödyntää opasta
5	Tärkeä tietää
11	Rastirata
12	Ihmisoikeudet ja maahanmuutto
15	Miksi ihmiset muuttavat
17	Maahanmuuttaja, pakolainen vai siirtolainen?
18	Lähtö maasta
20	Missä maailman pakolaiset ovat?
23	Matkalla
26	Uusi kieli, uudet haasteet
28	Rasismin kohtaaminen
30	Luokan uusi oppilas
33	Maahanmuuttajat eri medioissa
35	Erilaiset lähtökohdat - eriarvoinen elämä?
38	Mitä ajattelen maailmasta ja muuttoliikkeistä
40	Paljonko ihminen maksaa?
45	Liitteet

Käsissäsi on Suomen Partiolaiset - Finlands Scouter ry:n globaalikasvatuksen menetelmäopas, joka sisältää maailmanlaajuisia muuttoliikkeitä ja ihmisoikeuksia käsitteleviä toiminnallisia tehtäviä. Oppaan tavoitteena on tarjota innostavaa ja ajatuksia herättävää tekemistä 12–22-vuotiaille tarpojille, samoajille ja vaeltajille lippukunnissa ja partion tapahtumissa. Menetelmäopas sopii myös koulujen, järjestöjen ja muiden nuorten kanssa toimivien tahojen käyttöön.

Oppaan tehtävät muodostavat rastiradan, jonka aikana syvennytään toiminnallisesti erilaisiin teemoihin. Teemat käsittelevät maailmanlaajuisen muuttoliikkeen syitä ja seurauksia, ihmisten liikkumiseen liittyviä ihmisoikeuskysymyksiä ja omia mahdollisuuksia vaikuttaa esimerkiksi asenteiden tarkastelun ja mediakriittisyyden keinoin.

Rastitehtäviä on yhteensä 13, joista jokainen sisältää tarkkojen toteutusohjeiden lisäksi sekä listan tarvikkeista että partiosta tutun rastikäskyn, eli ryhmille luettavaksi annettavan ohjeen. Rastitehtäville on kirjattu myös omat ikäsuositukset. Pääosin rastit sopivat tarpojaikäisille (12–15-vuotiaat) ja sitä vanhemmille, mutta niistä saa pienin muokkauksin sopivaa ohjelmaa myös nuoremmille. Kaikki rastit ovat sovellettavissa kokonaisuutena ratana tai yksittäin erikokoisille ryhmille. Paikkakaan ei ole este: oppaan rastitehtävät taipuvat niin metsään, kololle kuin luokkahuoneeseenkin. Nappaa seuraavalta sivulta juuri teidän ryhmälleen sopivat vinkit rastiradan toteuttamiseen!

Menetelmäopas on toteutettu osana Suomen Partiolaisten kaksivuotista globaalikasvatushanketta Globaalit muuttoliikkeet - menetetty ennakkoluulo. Hankkeen on rahoittanut ulkoministeriö. Hankkeen tavoitteena on lisätä nuorten ymmärrystä globaaleista muuttoliikkeistä sekä antaa nuorille uusia työkaluja ja näkökulmia osallistua kriittisesti maahanmuutosta ja monikulttuurisuudesta käytävään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja toimintaan. Menetelmäopas on toteutettu yhteistyössä Suomen Pakolaisavun ja Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön (IOM) kanssa.

**Oivaltavia hetkiä ja inspiroivia keskusteluja rastiradan parissa
toivottaa, Suomen Partiolaisten hanketiimi**

Partioryhmissä

Menetelmäoppaan rasteja voi toteuttaa oman partioryhmän koloilloissa, retkillä tai rastiratana lippukunnan kesäleireillä ja tapahtumissa. Rastitehtäviä riittää vaikkapa koko syksyksi viikottaisiin tapaamisiin. Rastiradan tehtävät sopivat myös mainiosti esimerkiksi muistelempäivän tai JOTA-JOTI:n teemaohjelmaksi. Kannattaa muistaa, että oppaan tehtäviä saa ja pitääkin soveltaa oman ryhmän ja paikan mukaan!

Piirin tai lippukunnan tapahtumissa

Menetelmäopas sopii mainiosti toteutettavaksi Suomen Partiolaisten, partiopiirien tai yksittäisen lippukunnan tapahtumissa. Tapahtumassa toteutettavan ohjelman perusmuoto on rastirata. Tapahtumaan on mahdollista valita toteutettavaksi myös vain yksi tai muutama rasti.

Ennakkovalmisteluina on tärkeää perehdyttää tapahtuman ohjelmavastaava ja ohjelmatiimi. Ohjelmavastaavan tulee huolehtia, että rastinpitäjät ymmärtävät oman rastinsa teeman ja ovat perehtyneet rastilla käsiteltäviin faktoihin. Esimerkiksi tämän oppaan "Tärkeä tietää" -luvusta löytyy kattavasti taustatietoa muuttoliikkeisiin, ihmisoikeuksiin ja asennekasvatukseen liittyen. Rasteilla käsiteltäviä teemoja on hyvä käydä läpi ohjelmatiimin kesken. Ohjelmatiimin kanssa on myös hyvä pohtia etukäteen, miten luoda turvallinen ja ihmisoikeuksia kunnioittava tila, jossa syntyy rakentavaa ja faktapohjaista keskustelua.

Kouluissa tai työpajoissa

Rastirataa toteuttaakseen ei tarvitse olla partiolainen! Perusopetuksen uudet opetussuunnitelmat nimeävät globaalikasvatuksen koulujen perustehtäväksi. Menetelmäopas antaa eväitä ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn toiminnallisesti sekä asenteiden ja median vaikutusten pohtimiseen etenkin yläkouluikäisten ja vanhempien kanssa. Oppaasta voit poimia yksittäisiä rasteja vaikkapa maantiedon tai yhteiskuntaopin tunnille, tai järjestää kokonaisen teemapäivän. Rastit on suunniteltu niin, että niitä voi toteuttaa myös ulkona. Mikset siis siirtäisi luokkahuonetta metsään tai koulun pihalle tunnin tai päivän ajaksi?

Ihmisoikeudet

Ihmisoikeuksilla tarkoitetaan jokaiselle ihmiselle kuuluvia perustavanlaatuisia oikeuksia. Niiden tehtävänä on turvata jokaiselle ihmiselle ihmisarvoinen elämä. Ne kuuluvat kaikille maapallon ihmisille, ja ovat voimassa kaikkialla, kaikkina aikoina.. Ihmisoikeuksien tehtävänä on turvata jokaiselle ihmiselle ihmisarvoinen elämä. Ihmisoikeussopimuksissa määritellyt ihmisoikeudet ovat kaikki tärkeitä, keskenään yhtä arvokkaita eikä niitä voida poistaa keneltäkään edes henkilön omasta tahdosta (Suomen YK-liitto, URL www.ykliitto.fi/yk70v/yk/ihmisoikeudet).

Vuonna 1945 hyväksytty YK:n peruskirja ja YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus ovat luoneet pohjan nykyiselle ihmisoikeusjärjestelmälle. Näitä ohjeistuksia on täydennetty myöhemmin lukuisilla muilla kansainvälisillä sekä alueellisilla ihmisoikeussopimuksilla, kuten lapsen oikeuksien sopimuksella (1989) ja pakolaisten asemaa koskevalla sopimuksella (1951).

Jotta ihmisoikeudet voisivat toteutua, valtion tulee kunnioittaa ja turvata yksilön oikeuksia. Kansainväliset ihmisoikeussopimukset sitovat niitä allekirjoittaneita valtioita oikeudellisesti. Sopimukset määrittelevät minimitason, jota valtioiden tulee omassa kansallisessa lainsäädännössään noudattaa. YK:n ihmisoikeusneuvosto valvoo ihmisoikeuksien toteutumista maailmanlaajuisesti. Ihmisoikeussopimuksia valvotaan kunkin sopimuksen omassa toimielimessä, valvontakomiteassa.

Oikeus hakea kansainvälistä suojelua, kansalaisuus, oikeus opetukseen, uskonnonvapaus ja sananvapaus ovat kaikki ihmisoikeuksia.

Ihmisoikeuksien toteutuminen on yhä maailmanlaajuinen haaste, sillä useissa maissa, myös Suomessa, on edelleen voimassa lakeja tai perinteisiä käytäntöjä, jotka ovat ristiriidassa ihmisoikeuksien periaatteiden kanssa. Maailmanlaajuisia haasteita ihmisoikeuksien toteutumiselle ovat esimerkiksi kidutus, kuolemantuomio, pakkotyö, ihmiskauppa ja sananvapauden rajoitukset.

Suomessa haasteita ovat esimerkiksi rasismi, naisiin kohdistuva väkivalta ja saamelaiden alkuperäiskansa-asemaan liittyvien oikeuksien toteutuminen. Ihmisoikeuksia rikkovat sekä yksittäiset kansalaiset että valtiot. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat niin sanotut erityisryhmät, kuten vähemmistöt ja alkuperäiskansat, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, vammaiset, vanhukset, naiset ja lapset (Ulkoministeriö, URL:

www.formin.fi/public/default.aspx?contentid=234289&nodeid=49583&contentlan=1&culture=fi-FI).

Eri järjestöiltä löytyy kattavasti materiaalia, jonka avulla voi syventää tietoaan ihmisoikeuksista. Kurkkaa esimerkiksi Pakolaisavun sivut www.pakolaisapu.fi, sekä www.ihmisoikeudet.net, www.unicef.fi/koulut ja Plan International Suomen www.globaalikoulu.net.

Maahanmuutto ja pakolaisuus

Muuttoliikkeellä tarkoitetaan siirtymistä toiselle alueelle, joko maan sisällä tai eri maiden välillä. Muuttoliike voi olla pienimuotoista yksilöiden siirtymistä paikasta toiseen tai kokonaisen väestön asuinalueen muutosta. Ihmiset muuttavat eri syistä. Osa muuttaa vapaaehtoisesti esimerkiksi työn, opiskelujen tai rakkauden perässä, kun taas toiset muuttavat olosuhteiden pakosta esimerkiksi konfliktin, luonnonkatastrofin tai turvattomuuden takia.

Käsitteet kuntoon

Maahanmuuttaja on ulkomaille muuttanut henkilöä, jonka tarkoituksena on asua maassa pidempi aika, yleensä vähintään vuosi. Maahanmuuttajia ovat siis kaikkien maiden kansalaiset, jotka muuttavat Suomeen. Eniten maahanmuuttajia Suomessa on entisen Neuvostoliiton alueelta ja Ruotsista.

Maansisäinen pakolainen eli evakko on henkilö, joka on joutunut jättämään kotinsa esimerkiksi aseellisen konfliktin, väkivallan, ihmisoikeusloukkauksien tai luonnonkatastrofin vuoksi, mutta ei ole poistunut kotimaastaan. Maansisäiset pakolaiset ovat siis paossa kodeistaan ja kotiseuduiltaan, mutta eivät ole jättäneet kotimaataan. Maailmassa kotoaan paenneista ihmisistä kaksi kolmasosaa ovat maansisäisiä pakolaisia.

Kiintiöpakolainen on henkilö, jolla on YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n myöntämä pakolaisen asema ja joka saapuu maahan vastaanottajavaltion määrittelemän pakolaiskiintiön puitteissa. Eduskunta määrittää Suomessa pakolaiskiintiön vuosittain. Kiintiöpakolaiset tulevat Suomeen usein pakolaisleireiltä, mutta myös suoraan kriisialueilta. Suomen viime vuosina ottamat kiintiöpakolaiset ovat olleet pääasiassa syyrialaisia, kongolaisia, afganistanilaisia ja sudanilaisia.

(Jatkuu seuraavalla sivulla)

Pakolainen on henkilö, jolla on perusteltu syy pelätä joutuvansa vainotuksi rotunsa, etnisen taustansa, uskontonsa, kansallisuutensa tai poliittisen käsityksensä takia tai sen takia, että hän kuuluu tiettyyn yhteiskuntaryhmään, ja joka oleskelee sen maan ulkopuolella, jonka kansalainen hän on, ja joka mainitun uhan vuoksi ei voi tai halua palata takaisin kotimaahansa. Pakolaisstatuksen voi saada myös henkilö, joka olematta minkään maan kansalainen oleskelee entisen pysyvän asuinmaansa ulkopuolella ja edellä mainittujen seikkojen tähden on kykenemätön tai pelon vuoksi haluton palaamaan asuinmaahansa.

Pakolaisen määritelmä ja oikeudet perustuvat YK:n Geneven pakolaissopimukseen. Ulkomaalaislaissa pakolaisella tarkoitetaan ainoastaan niitä, jotka ovat saaneet Geneven pakolaissopimuksessa määritellyn turvapaikan eli pakolaisen statuksen. Yleiskielessä pakolaisella viitataan usein kaikkiin niihin, jotka ovat joutuneet pakenemaan kotiseudultaan sekä myös niihin, joilla on kohdemaassaan suojeluperusteinen oleskelulupa.

Paperiton on henkilö, joka elää Suomessa vailla laillista oleskeluoikeutta. Paperittoman oleskelu ei ole virallisesti viranomaisten tiedossa tai sallimaa. Paperittomaan maassa oleskeluun voi päätyä esimerkiksi sen jälkeen, kun on saanut kielteisen turvapaikka- tai oleskelulupapäätöksen, viisumi tai oleskelulupa on umpeutunut tai henkilö ei ole hakenut lainkaan oleskelulupaa. Pelkkä passin tai muun henkilöllisyystodistuksen puuttuminen ei tee ihmisestä paperitonta. Turvapaikanhakijat eivät ole paperittomia, sillä heillä on lupa oleskella maassa hakemuksensa käsittelyn ajan.

Siirtolainen on yleistermi henkilölle, joka muuttaa pysyvästi asumaan toiseen maahan. Siirtolaisella tarkoitetaan sekä maahanmuuttajaa että maastamuuttajaa. Kansainvälisissä tilastoissa siirtolainen on henkilö, joka muuttaa maasta ainakin vuodeksi ulkomaille. Monien maiden tilastoissa siirtolaiseksi määritellään kuitenkin myös henkilöt, jotka muuttavat maahan lyhyemmäksi ajaksi – kuten puoleksi vuodeksi tai kolmeksi kuukaudeksi.

Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee turvaa vieraasta valtiosta. Turvapaikan hakeminen on ihmisoikeus. Vain pienelle osalle turvapaikanhakijoista myönnetään YK:n pakolaissopimuksen mukainen pakolaisstatus, joka perustuu henkilökohtaiseen vainoon. Sen sijaan turvapaikanhakija voi saada oleskeluluvan toissijaisen suojelutarpeen perusteella. Tällainen tarve voi olla esimerkiksi epäinhimillisen kohtelun uhka kotimaassa.

Lähde: Suomen Pakolaisapu, URL: www.pakolaisapu.fi/pakolaisuus/sanasto

Muuttajat maailmalla

YK:n arvion mukaan maailmassa oli vuonna 2015 244 miljoonaa kansainvälistä siirtolaista eli kotimaansa ulkopuolelle muuttanutta ihmistä. Luku vastaa noin 44 kertaisesti Suomen väestöä tai joka toista Euroopan Unionin kansalaisista. Suurin osa kansainvälisistä siirtolaisista on muuttanut vapaaehtoisesti esimerkiksi työn, opiskelun tai perheen takia ja noin 10 prosenttia on muuttanut olosuhteiden pakosta. Siirtolaisten määrä ei ole juurikaan muuttunut viimeisten vuosikymmenten aikana. Pakolaisten määrä puolestaan on kasvanut. Tällä hetkellä maailmassa on enemmän pakolaisia kuin koskaan toisen maailmansodan jälkeen. Viimeisten seitsemän vuoden aikana määrä on miltei kaksinkertaistunut 34 miljoonasta yli 65 miljoonaan.

YK:n pakolaisjärjestön UNHCR mukaan vainon, konfliktien, väkivallan uhan tai ihmisoikeusloukkausten takia kotinsa jättäneitä ihmisiä oli vuoden 2016 lopussa maailmanlaajuisesti yhteensä lähes 66 miljoonaa, joista miltei kaksi kolmasosaa oli paennut kotimaansa sisällä alueelta toiselle ja yli yksi kolmasosa oli paennut kotimaansa rajojen ulkopuolelle. Kotimaansa ulkopuolelle paenneista 22,5 miljoonaa henkilöä oli saanut turvaan oikeuttavan pakolaisstatuksen ja lähes 3 miljoonaa ihmistä oli turvapaikanhakijoita, jotka odottivat vielä suojelupäätöstä.

Lisäksi UNHCR arvioi maailmassa olevan noin 10 miljoonaa pakolaista, joilla ei ole minkään maan kansalaisuutta. Ihminen voi päätyä elämään ilman kansalaisuutta esimerkiksi syntyessään vieraassa maassa, tai maan lakien muuttuessa niin, että ne sulkevat kansalaisuuden ulkopuolelle jonkin ihmisryhmän esimerkiksi etnisyyteen tai sukupuoleen perustuen. Elämä ilman kansalaisuutta tarkoittaa, että ihminen ei välttämättä pääse kouluun tai lääkäriin, ei saa työtä, ei voi avata pankkitiliä tai ostaa asuntoa, eikä mennä naimisiin.

Kaikista kodistaan paenneista ihmisistä vain murto-osa päätyy vauraisiin länsimaihin: Eurooppaan on saapunut heistä vain noin 10 prosenttia. 84 prosenttia pakolaisista oleskelee kehitysmaissa. Eniten pakolaisia on ottanut vastaan Turkki (2,9 miljoonaa pakolaista), Pakistan (1,4 miljoonaa pakolaista) ja Libanon (noin miljoona pakolaista). Noin puolet kaikista pakolaisista on alle 18-vuotiaita. Sodat, konfliktit ja luonnonkatastrofit ovat esimerkkejä syistä, jotka saavat ihmiset jättämään kotinsa.

Paossa olevien määrään vaikuttaa muun muassa se, millaisia konflikteja maailmalla on. Ulkomaille paenneiden määrä on kasvanut 65 prosenttia viimeisten viiden vuoden aikana erityisesti Syyrian sodan vuoksi (UN: International Migration Report 2015. URL: www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015_Highlights.pdf).

Muuttajat Suomessa

Yleisimmät syyt Suomeen muuttamiseen ovat EU-kansalaisuus ja perhe. Vuonna 2016 Suomeen muutti 39 317 ihmistä. Noin neljännes muutti EU-alueelta, minkä vuoksi heidän muuttonsa syytä ei tilastoitu. Viidesosa muutti perhesyistä, kuudesosa työn perässä ja kuudesosa muutti saadakseen turvaa. Vuoden 2016 lopussa Suomessa asui siirtolaisia 180 eri maasta. Ylivoimaisesti suurin ryhmä olivat Viron kansalaiset. Toiseksi eniten Suomessa asui Venäjän kansalaisia ja kolmanneksi eniten Irakin kansalaisia. Seuraavana kansalaisuustilastossa ovat kiinalaiset, ruotsalaiset, thaimaalaiset ja somalialaiset. Muiden ryhmien määrät jäävät alle seitsemän tuhannen (Maahanmuuttovirasto: Maahanmuuton tunnusluvut 2016, URL: http://emn.fi/files/1528/Tilastokatsaus_2016_FI_netti.pdf).

Vuosi 2015 oli Suomen maahanmuuttotilastoissa poikkeuksellinen. Euroopasta haki turvapaikkaa vuonna 2015 yhteensä 1,3 miljoonaa henkilöä. Suomeen saapui yhteensä 32 476 turvapaikanhakijaa. Muuten 2000-luvulla turvapaikanhakijoiden määrä Suomessa on vuosittain vaihdellut 1 500 ja 6 500 henkilön välillä. Tällä hetkellä Suomessa asuu 0,03 prosenttia maailman pakolaisista, ja tämä suhteellinen määrä on laskenut viime vuosina.

Turvapaikkojen lisäksi Suomi myöntää kansainvälistä suojelua vuosittain 750:lle kiintiöpakolaiselle eli pakolaisstatuksen esimerkiksi pakolaisleirillä jo saaneelle henkilölle. Eduskunta määrittää kiintiön suuruuden vuosittain. Suomen pakolaiskiintiö on merkittävästi Ruotsin (5 000) ja Norjan (3 120) kiintiötä pienempi.

Lisätietoa muuttoliikkeistä ja pakolaisuudesta voit löytää esimerkiksi Suomen Pakolaisavun ja Kansainvälisen siirtolaisjärjestön (IOM) sivuilta www.pakolaisapu.fi ja www.iom.fi.

Maahanmuuttajien kohtaaminen

Maailmanlaajuiset muuttoliikkeet on laaja ja moniulotteinen teema. Ihmisten oikeutta liikkua ja hakea turvaa oman maansa rajojen ulkopuolella säätelevät kansainväliset lait ja sopimukset, joiden täytäntöönpanosta kansallisesti vastaa kunkin maan hallitus. Yksilöinä voimme kuitenkin vaikuttaa siihen, mitä tapahtuu ruohonjuuritasolla: miten keskustelemme, miten tulkitsemme lukemaamme ja näkemäämme, miten kohtelemme muita ihmisiä ja millaisia asenteita levitämme.

Empatia tarkoittaa kykyä asettua toisen ihmisen asemaan ja ymmärtää, mitä toinen ihminen tuntee ja kokee. Empatiaa kutsutaan usein myös myötäelämisen taidoksi tai myötätuntoiseksi eläytymiseksi. Empatia onkin tärkeä työkalu tilanteissa, joissa kohtaa eri puolilta maailmaa tulevia erilaisia ihmisiä. Empatian avulla voi siis oppia ymmärtämään ja kunnioittamaan toista ihmistä. Empatiaa voi oppia ottamalla selvää ihmisten elämästä ja lähtökohdista, olemalla utelias ja kysymällä kysymyksiä, tutustumalla ja eläytymällä toisten ihmisten kokemiin tilanteisiin ja tunteisiin.

Alkuun voi olla vaikeaa tai jännittävää yrittää ymmärtää toisen ihmisen tunteita ja asenteita, jos ne ovat erilaisia kuin omat käsitykset. Ihmisiä kohtaan voi myös olla ennakkoluuloja eli käsityksiä, jotka on luotu ennen ihmiseen tai asiaan tutustumista. Ennakkoluulot johtuvat monesti tietämättömyydestä, eivätkä ne useimmiten pidä paikkansa. Kaikilla ihmisillä on ennakkoluuloja. Niistä voi päästä eroon tunnistamalla ja tunnustamalla omat ennakkoluulonsa ja keräämällä tietoa ennakkoluulojen kohteesta. Tutustuessaan uusiin ihmisiin huomaakin usein, kuinka omat ennakkoluulot hälvenevät. Aluksi erilaiselta tuntuneen ihmisen kanssa voi löytyä paljon yhteistä. Eri taustoista tuleviin ihmisiin tutustumalla voi myös oppia paljon uutta maailmasta.

Joskus ennakkoluulot johtavat kuitenkin syrjintään ja rasismiin. Syrjinnällä tarkoitetaan yksilön tai ryhmän kohtelemista huonommin kuin toista jonkin henkilökohtaisen ominaisuuden, esimerkiksi iän, sukupuolen, ihonvärin, kansallisuuden tai uskonnon, perusteella. Rasismi tarkoittaa jonkin ihmisryhmän arvottamista muita ihmisryhmiä alempiarvoiseksi esimerkiksi etnisen alkuperän, ihonvärin, kansallisuuden, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella. Syrjintää ja rasismia voivat olla nimittely, uhkailu, poissulkeminen tai väkivaltaiset teot. Niitä voi tapahtua yhteiskunnan tasolla rakenteissa tai yksilöiden tasolla vuorovaikutuksessa. Syrjintää ja rasismia ei pidä hyväksyä missään muodossa.

1. Ihmisoikeudet ja maahanmuutto

Ihmisoikeuksiin tutustuminen ja ihmisoikeuksien tärkeyden ymmärtäminen

2. Miksi ihmiset muuttavat

Muuttoliikkeiden taustatiedot kuntoon

3. Maahanmuuttaja, pakolainen vai siirtolainen?

Muuttoliikkeisiin liittyvät käsitteet tutuksi

4. Lähtö maasta

Kotimaasta lähtemiseen eläytyminen

5. Missä maailman pakolaiset ovat?

Pakolaisuuden ja maailmanlaajuisen vastuunkannon hahmottaminen

6. Matkalla

Pakomatkan ja siihen liittyvien haasteiden ymmärtäminen

7. Uusi kieli, uudet haasteet

Maahanmuuttajan uudessa maassa kohtaamien haasteiden ymmärtäminen

8. Rasismin kohtaaminen

Rasismin ja syrjinnän määrittely ja tunnistaminen

9. Luokan uusi oppilas

Maahanmuuttajan uudessa maassa kohtaamien haasteiden ymmärtäminen

10. Maahanmuuttajat eri medioissa

Mediakriittisyys käsitteenä ja käytännössä

11. Erilaiset lähtökohdat - eriarvoinen elämä?

Eriarvoisuuden tunnistaminen ja reflektointi

12. Mitä ajattelen maailmasta ja muuttoliikkeisistä

Muuttoliikkeiden ja pakolaisuuden herättämien ajatusten jakaminen

Bonustehtävä: Paljonko ihminen maksaa?

Mitä ihmiskauppa on ja miten siihen pystytään puuttumaan

1. Ihmisoikeudet ja maahanmuutto

Teema: Ihmisoikeuksiin tutustuminen ja ihmisoikeuksien tärkeyden ymmärtäminen

Tavoite: Tutustua ihmisoikeuksiin erityisesti pakolaislapsen näkökulmasta. Virittäytyä teeman käsittelyyn.

Kesto: 20+ minuuttia

Ikäsuositus: 12-vuotiaat ja vanhemmat

Tarvikkeet

Lapsen oikeuksien kortit tulostettuina ja leikattuina

Pakolaisen tarina

Tulostettuna esimerkiksi: Zeinabin tarina - 10-vuotiaan Libanoniin paennenn syyriaslapsen tarina <http://unicef.typepad.com/main/2012/09/syyria-zeinabin-tarina.html>. UNICEF, saatavana suomeksi

Videona esimerkiksi: Malak and the Boat, One Syrian Child's Journey.

<http://www.unicefusa.org/stories/malak-and-boat-%E2%80%94-one-syrian-childs-journey/30179>
UNICEF, saatavana englanniksi

Käytännön toteutus

Toivota ryhmä tervetulleeksi rastille ja kerro, että rastilla on tarkoitus tutustua pakolaislapsen tarinaan ja lapsen oikeuksiin. Näytä video Malakista tai lue tarina pakolaislapsesta. Sen jälkeen anna ryhmälle rastikäsky ja Lapsen oikeuksien kortit. Kerro, että tehtävänä on asettaa lapsen oikeudet tärkeysjärjestykseen pakenevan lapsen näkökulmasta. Lapsen oikeuksien kortit asetellaan timantin muotoon alustalle niin, että alimmalle tasolle tulee ryhmän mielestä tärkein oikeus ja ylimmälle vähiten tärkein. Kerro, että aikaa on 10 minuuttia. Jos ryhmässä on paljon jäseniä, jaa osallistujat 2-4 hengen ryhmiin, joista jokainen tekee oman timantin. Näin saat aikaiseksi enemmän keskustelua.

Jos ryhmiä on useampia voit myös antaa tehtäväksi pohtia lapsen oikeuksien timanttia erilaisten olosuhteiden näkökulmasta, niin että jokaisella ryhmällä on oma näkökulma. Mitkä oikeudet ovat tärkeimpiä kun paetaan sotaa, luonnonkatastrofia tai nälänhätää? Muuttuuko tärkeysjärjestys riippuen pakenemisen syystä? Entä jos muutto tapahtuu vapaaehtoisista syistä?

Kun timantit ovat valmiit, pyydä ryhmäläisiä perustelemaan muutaman oikeuden kohdalla, miksi juuri tämä oikeus on tärkeä ja mitä tapahtuisi, jos oikeus ei toteutuisi. Jos ryhmiä on monta, käykää läpi, mitkä ovat ryhmien mielestä tärkeimmät ja vähiten tärkeimmät oikeudet. Tarkastelkaa, onko ryhmien timanteissa suuria eroja keskenään. Kysy ryhmältä, oliko tärkeysjärjestykseen asettaminen helppoa. Miksi, miksi ei? Muista kertoa, että lapsen oikeudet ovat kaikki yhtä tärkeitä ja kaikkien oikeuksien tulisi toteutua.

Rastikäsky

Tehtävänänne on yhdessä tarkastella yhdeksää lapsen oikeutta pakenevan lapsen näkökulmasta: mitkä oikeudet ovat mielestänne tärkeimpiä lapselle, joka joutuu pakenemaan kotimaastaan?

Asettakaa oikeudet timantin muotoon alustalle. Mielestänne tärkein oikeus ylimmäksi, seuraavaksi tärkeimmät kaksi oikeutta seuraavalle riville, siitä seuraavat kolme tärkeintä oikeutta seuraavalle riville. Vähiten tärkein oikeus alimmaksi. Perustelkaa jokaisen oikeuden kohdalla, miksi juuri tämä oikeus on tärkeä ja mitä tapahtuisi, jos oikeus ei toteutuisi.

YK:n ihmisoikeuksien julistus

Toisen maailmansodan jälkeen maailman johtajat pohtivat yhdessä, miten maailmassa säilyisi rauha ja välttyttäisiin sodan kaltaiselta katastrofilta. Maiden johtajat sopivat valtioiden yhteisessä järjestössä, Yhdistyneissä kansakunnissa, ihmisoikeuksien julistuksesta vuonna 1948. Julistuksessa linjattiin, että kaikille maailman ihmisille - sukupuoleen, ikään, etniseen taustaan, uskontoon, kotimaahan, kieleen tai seksuaaliseen suuntautumiseen katsomatta – kuuluu tiettyjä jakamattomia oikeuksia eli ihmisoikeuksia. Ihmisoikeuksia ei voi ottaa keneltäkään pois eikä niitä voi asettaa tärkeysjärjestykseen. Ne ovat kaikki tärkeitä ja valtioiden tehtävänä on huolehtia, että ne toteutuvat.

Lapsen oikeuksien julistus

Lapsen oikeuksien timantti -tehtävä pohjautuu maailmanlaajuisen lapsen oikeuksien sopimuksen artikloihin. Lapsen oikeuksien sopimus on laadittu vuonna 1989 täydentämään ihmisoikeuksien julistusta lapsen näkökulmasta, sillä lapsi on ikänsä puolesta heikommassa asemassa omien oikeuksiensa edistäjänä ja puolustajana. 196 maailman maata, kaikki maat Yhdysvaltoja lukuun ottamatta, on ottanut lapsen oikeudet osaksi lainsäädäntöään ja sitoutunut noudattamaan sopimusta. Kaikkia ihmisoikeussopimuksia yhdistää kolme periaatetta; oikeudet kuuluvat ihan jokaiselle (universaalius), oikeudet ovat keskenään yhtä arvokkaita (jakamattomuus, perustavuus), eikä niitä voi ottaa pois keneltäkään eikä niistä voi edes omasta tahdosta luopua (luovuttamattomuus).

2. Miksi ihmiset muuttavat

Teema: Muuttoliikkeiden taustatiedot kuntoon

Tavoite: Ymmärtää, millaiset tilanteet voivat johtaa lähtöön kotimaasta. Ymmärtää vapaaehtoisen ja ulkoisten olosuhteiden pakosta tapahtuvan muuton välinen ero.

Kesto: 20 min

Ikäsuositus: 12-vuotiaat ja vanhemmat

Tarvikkeet

Kuvia eri tilanteista, jotka lajitellaan pinoihin sen mukaan ajatellaanko niiden olevan pakotettua vai vapaaehtoista muuttoa.

Liitteet saatavana osoitteista www.partio-ohjelma.fi/ohjelmamateriaalia ja www.gloaalikasvatus.fi/vinkit.

Käytännön toteutus

Kerro ryhmälle, että rastilla perehdytään erilaisiin syihin, joiden vuoksi ihmiset muuttavat maasta toiseen. Tämän jälkeen anna ryhmälle rastikäsky ja nippu kuvia, joita heidän tulee yhdessä pohtia ja lajitella pinoihin riippuen siitä, onko kyseessä vapaaehtoinen vai pakotettu muutto. Lisäksi yritetään päätellä tarinoita kuvien takana ja jakaa ne vielä pienempiin pinoihin vapaaehtoisen ja pakotetun muuton sisällä riippuen siitä, mistä on kysymys.

Tarvittaessa voit helpottaa tehtävää kertomalla heti aluksi, että tarkoituksena on lajitella kuvat lähtöperusteen mukaan seuraaviin ryhmiin: työ, rakkaus, opiskelu, nälänhätä, sota ja niin edelleen. Näin osallistujien ei tarvitse keksiä itse syitä lähdölle.

Kun ryhmä on valmis, pyydä osallistujia perustelemaan, miten kuvat on jaettu. Keskustelun ohessa kerro, että suurimmat syyt vapaaehtoiseen muuttoon ovat rakkaus, työ ja opiskelu. Pakotettuun muuttoon vaikuttavia tekijöitä lähtömaassa taas voivat olla esimerkiksi luonnonkatastrofit (kuten tulva, maanjäristys tai kuivuus), nälänhätä, sota, konfliktit, sekä erilaisista syistä johtuva vaino.

Muuttoliike

Muuttoliikkeellä tarkoitetaan yleisesti siirtymistä alueelta toiselle, ja sitä voi tapahtua sekä maan sisällä että maiden välillä. Muuttoliike voi olla pienimuotoista yksilöiden siirtymistä paikasta toiseen tai kokonaisen kansan muuttamista alueelta toiselle. Yleisimpiä syitä, joiden takia ihmiset muuttavat uuteen maahan ovat perhe, työ ja opiskelu. Muita syitä muuttamiseen voivat olla esimerkiksi sota tai luonnonkatastrofit. YK:n arvion mukaan vuonna 2015 kansainvälisten siirtolaisten (henkilöiden, jotka syystä tai toisesta ovat muuttaneet kotimaastaan toiseen maahan) määrä koko maailmassa oli 244 miljoonaa. Pakon takia muuttaneita on noin 25 miljoonaa, siis noin kymmenen prosenttia kaikista siirtolaisista.

Rastikäsky

Saatte nipun kuvia. Pohtikaa kunkin kuvan kohdalla, minkälaisesta muutosta on kysymys. Lajitelkaa kuvat eri pinoihin sen mukaan, uskotteko kyseessä olevan vapaaehtoinen vai olosuhteiden pakosta tapahtuva muutto. Tämän jälkeen pohtikaa tarkemmin, millaiset syyt vaikuttavat vapaaehtoiseen muuttoon ja millaiset pakotettuun muuttoon, ja eritelkää kuvia syiden perusteella vielä pienempiin pinoihin.

3. Pakolainen, maahanmuuttaja vai siirtolainen?

Teema: Muuttoliikkeisiin liittyvät käsitteet tutuksi

Tavoite: Oppia erottamaan muuttoliikkeisiin liittyvän sanaston eri käsitteet toisistaan, ymmärtää niiden erilaiset merkitykset ja oppia käyttämään niitä oikein.

Kesto: 10–20 minuuttia

Ikäsuositus: 12-vuotiaat ja vanhemmat

Tarvikkeet

Dominot tulostettuina ja leikattuina (liitteenä)

Kyniä

Käytännön toteutus

Jaa jokaiselle osallistujille oma domino, jonka toisessa päässä lukee jokin maahanmuuttoon liittyvä käsite ja toisessa päässä eri käsitteen määritelmä. Tehtävänä on löytää muiden osallistujien lapuista parit oman lapun molempiin päihin niin, että sekä käsitteelle että määritelmälle löytyy parit. Käsitteen pari on sitä vastaava määritelmä ja määritelmän pari sitä vastaava käsite. Osallistujista muodostuu lopulta piiri tai jono, riippuen osallistujien määrästä. Lopuksi käykää läpi oikeat vastaukset niin, että jokainen kertoo oman lappunsa käsitteen ja sen määritelmän. Jos osallistujista on muodostunut jono, voitte keksiä yhdessä oikeat vastaukset parittomiksi jääneelle käsitteelle ja määritelmälle.

Rastikäsky

Rastinpitäjä jakaa jokaiselle dominon, jonka toisessa päässä lukee jokin käsite ja toisessa jokin määritelmä. Tehtävänä on löytää oman dominon käsitteelle sitä vastaava määritelmä ja vastaavasti oman dominon määritelmää vastaava käsite. Kun löydät sopivan parin, pysykää yhdessä. Dominoista muodostuu lopulta piiri/jono, jossa jokaisella käsitteellä on oikea määritelmä. Lukekaa lopuksi oikeat vastaukset niin, että jokainen lukee oman dominonsa käsitteen ja sille sopivan määritelmän.

Lähde: Kansainvälinen siirtolaisjärjestö (IOM) ja Euroopan muuttoliikeverkosto (EMN)

4. Lähtö maasta

Teema: Kotimaasta lähtemiseen eläytyminen

Tavoite: Eläytyä sodan alta pakenemaan joutuvan henkilön kokemusmaailmaan.

Ikäsuositus: 12-vuotiaat ja vanhemmat

Kesto: 15 min

Tarvikkeet

Lista mukaan pakattavista tavaroista. Vaihtoehtoisesti listassa mukana olevia tavaroita sekä reppu

Kuvat tavaroista, joita pakolaiset ovat oikeasti ottaneet mukaansa

Liitteet saatavana osoitteista www.partio-ohjelma.fi/ohjelmamateriaalia ja www.gloaalikasvatus.fi/vinkit.

Käytännön toteutus

Kerro ryhmälle, että tällä rastilla he pääsevät eläytymään kodista pakenemiseen. Pyydä osallistujia kuvittelemaan, että Suomessa on juuri syttynyt sota ja heidän kotikaupunkiaan pommitetaan. Osallistujien pitää lähteä välittömästi. Aikaa ei ole hukattavaksi, ja heidän täytyy nopeasti päättää, mitä haluavat ottaa mukaansa. Koska matkasta tulee pitkä ja kannettavaa on paljon, mahtuu mukaan vain 5 tavaraa.

Mikäli ryhmä on iso, voit pyytää osallistujia jakautumaan pienempiin, noin 3-4 hengen ryhmiin. Anna heille lista tavaroista ja tehtävänanto rastikäskyn muodossa. Ryhmillä on 5 minuuttia aikaa päättää, mitkä viisi tavaraa he valitsevat mukaan joutuessaan jättämään kotinsa pysyvästi. Anna ryhmien vetäytyä neuvottelemaan päätöksestään.

Toteuta rasti muuten samoin kuin edellä, mutta pyydä osallistujia pakkaamaan tavarat reppuun. Tähän tarvitset siis listan sijaan konkreettisen kasan tavaroita joista valita, sekä repun mihin ryhmä pakkaa valitsemansa tavarat. Näin saat rastista toiminnallisemman.

Kun aika on kulunut, pyydä ryhmiä esittelemään valintansa. Kysy, miksi he päätyivät juuri kyseisiin tavaroihin. Oliko valinta helppo? Voitte halutessasi keskustella myös siitä, pääsisikö näillä tavaroilla etenemään Suomesta turvalliseen maahan. Onko passi valittujen tavaroiden listalla? Entä millaista olisi aloittaa uusi elämä uudessa maassa näiden tavaroiden turvin?

Näytä lopuksi vielä kuvia tavaroista, joita pakolaiset ovat oikeasti ottaneet mukaansa. Onko joukossa samoja tavaroita vai eroavatko ne ryhmien valitsemista tavaroista? Jos eroavat, niin millä tavalla?

Jos rastilla on useampi ryhmä, voi jokaiselle ryhmälle antaa oman näkökulman, josta pohtia tilannetta. Mitä pakkaat mukaan jos lähdet pakoon sotaa, tulvaa tai muutat opiskelemaan ulkomaille? Miten eri lähtötilanteet vaikuttavat pakattaviin tavaroihin?

Rastikäsky

Kaupunkiamme pommitetaan. Meidän täytyy lähteä nyt! Aikaa ei ole, on pakattavat vain tärkeimmät. Mukaan mahtuu viisi tavaraa. Mitkä niistä valitsette? Tehtävänänne on 5 minuutin kuluessa valita viisi tärkeimmäksi katsomaanne tavaraa. Kun aika on kulunut, rastinpitäjä antaa teille lisäohjeita.

Lista tavaroista, joita valita

Valokuvia	Tyyny	Muistoja lapsuudesta
Opiskelutodistukset	Koruja	Kirja
Läppäri	Rahaa	Päiväkirja
Puhelin	Syntymätodistus	Vaatteita
Laturi	Ruokaa	Passi
Kartta	Taskulamppu	Vettä
Lämpimiä vaatteita	Linkkuveitsi	Heijastin
Kamera	Pilli	Hammasharja
Vilttejä	Harrastusvälineet	Proteiinipatukka

5. Missä maailman pakolaiset ovat?

Teema: Pakolaisuuden ja maailmanlaajuisen vastuunkannon hahmottaminen

Tavoite: Oppia, missä maailman pakolaiset ovat. Ymmärtää, että suurin osa maailman pakolaisista elää alueilla, joissa resurssit ovat rajalliset.

Ikäsuositus: 12-vuotiaat ja vanhemmat

Kesto: 20 minuuttia

Lähde: Amnesty International

Tarvikkeet

Etukäteen valmistetut maanosakyltit tai vastaavat merkit

100 kerättyä havua, jotka on levitelty ympäristöön. Havujen sijasta on mahdollista myös käyttää esimerkiksi käpyjä tai helmiä.

Käytännön toteutus

Rastilla osallistujat kantavat havuja maanosaa esittäviin merkittyihin paikkoihin sen mukaan, miten maailman pakolaiset jakautuvat. Tehtävän tarkoituksena on tehdä konkreettisella tavalla näkyväksi pakolaisten sijoittuminen maailman eri osiin. Tehtävä havainnollistaa, kuinka esimerkiksi Lähi-Idän ja Turkin alueille saapuu paljon pakolaisia, mutta valtioilla on vain rajalliset mahdollisuudet tarjota tulijoille tarvittavia palveluita, kuten majoitusta, ruokaa tai kotoutumispalveluita (esim. koulutus- ja työvoimapalvelut).

Kerää etukäteen valmiiksi 100 havua, jotka levittelet rastin ympäristöön. Merkitse maanosat kyltein tai muiden merkkien avulla. Esimerkiksi puut, kasvit tai kivet sopivat hyvin merkeiksi.

Mikäli havuja ei ole saatavilla, voi ne korvata myös muilla asioilla tai esineillä. Esimerkiksi kävyt, helmet, kivet tai tulitikut toimivat hyvin pelimerkkeinä tässä tehtävässä.

Kun ryhmä saapuu rastille, kerro rastin tarkoituksen olevan tutkia, missä maanosissa asuu eniten pakolaisia. Kerro, että heidän tulisi seuraavaksi jakautua maanosaryhmiin sen mukaan, miten maailman resurssit jakautuvat. Jaa osallistujat sitten ryhmiin alla olevan taulukon mukaisesti. Jos osallistujia on 10, jaetaan ryhmät siten, että Afrikassa on 1, Amerikassa 3, Aasiassa 3, Euroopassa 2 ja Lähi-Idässä 1 henkilö. Jos taas osallistujia on 20, jaetaan ryhmät niin että Afrikassa on 1, Amerikassa 6, Aasiassa 7, Euroopassa 5 ja Lähi-Idässä 1 henkilö. Pyydä osallistujia asettumaan ryhmiin omalle maanosalle merkityn paikan ympärille.

Maanosat ja osallistujien jakautuminen (10/20 osallistujaa)

Afrikka - 1/1

Amerikka - 3/6

Aasia ja Tyynenmeren alue - 3/7

Eurooppa - 2/5

Lähi-Itä, Pohjois-Afrikka ja Turkki - 1/1

Osallistujien tehtävänä on hakea havuja ympäristöstä niin, että Afrikka-ryhmä hakee 29 pelimerkkiä, Amerikka-ryhmä 13, Aasia-ryhmä 14, Eurooppa-ryhmä 11 ja Lähi-Itä -ryhmä 33. Anna osallistujille rastikäskyt.

Havut kuvastavat pakolaisten suhteellista määrää kyseisessä maanosassa. Maanosan resurssit on laskettu suhteessa sen mukaan, miten bruttokansantuotteella mitattu varallisuus näillä alueilla jakautuu.

Voit antaa merkin, kun aika alkaa ja havuja saa alkaa kuljettaa. Jokainen osallistuja saa kuljettaa kerrallaan vain yhtä havua. Huomioithan, että tässä esimerkiksi Eurooppa-ryhmä jää nopeasti ilman tekemistä, mutta ryhmät eivät saa auttaa toisiaan. Tehtävä päättyy, kun kaikki havut on kuljetettu oikeisiin maanosiin.

Kun ryhmät ovat valmiit, voit kertoa, että tehtävän tarkoituksena oli näyttää, että pakolaisia on eniten sellaisilla alueilla, joissa mahdollisuudet heistä huolehtimiseen ovat rajalliset. Tässä tehtävässä havut kuvastivat pakolaisten määrää, ja maanosaryhmän osallistujamäärä niitä resursseja, joita kullakin maanosalla on käytössään. Vuonna 2016 maailmassa oli yhteensä n. 65,6 miljoonaa pakolaista.

Määrä on melkein sama kuin kuin Ranskan väkiluku (66 miljoonaa). 22,5 miljoonaa heistä on kansainvälisiä pakolaisia. Euroopassa pakolaisia on noin 2,3 miljoonaa. Turkissa on noin 2,8 miljoonaa ja Pakistanissa 1,3 miljoonaa pakolaista. Turkissa yksin on siten enemmän pakolaisia kuin koko muussa Euroopassa yhteensä (UNHCR, URL: <http://www.unhcr.org/5943e8a34>).

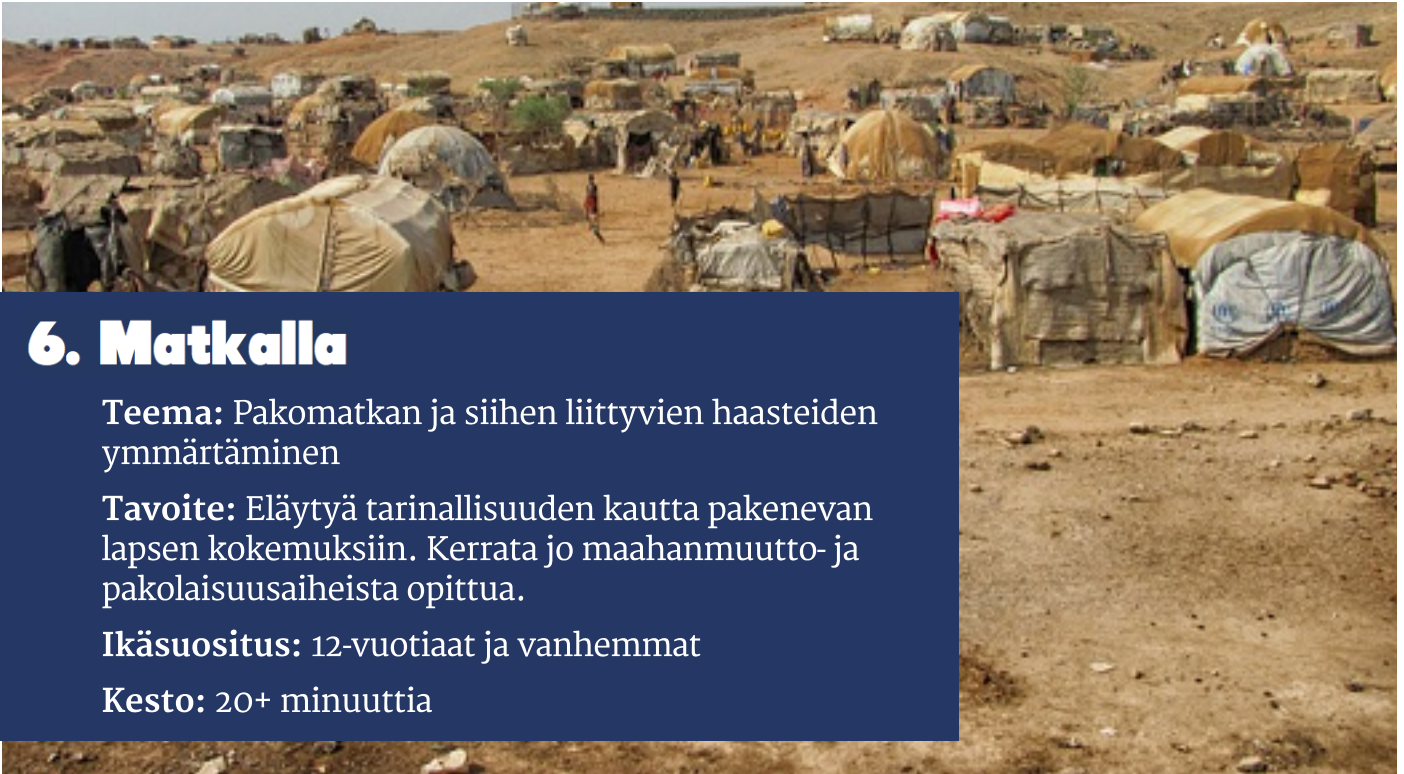
Voitte keskustella yhdessä siitä, mitä ajatuksia tämä ryhmässä herätti. Mikä tehtävässä yllätti? Muuttiko tehtävä omia käsityksiä pakolaisten jakautumisesta maailmassa? Jos, niin miten? Mitä ongelmia näette siinä, että hauraat, köyhemmät valtiot kantavat suurimman osan maailman pakolaisista?

Rastikäsky

Tehtävänänne on etsiä ympäristöstä havuja, ja kantaa niitä omaan kotipesään seuraavien ohjeiden mukaan:

1. Afrikka **29 kpl**
2. Amerikka **13 kpl**
3. Aasia ja Tyynenmeren alue **14 kpl**
4. Eurooppa **11 kpl**
5. Lähi-Itä, Pohjois-Afrikka ja Turkki **33 kpl**

Muita ryhmiä ei saa auttaa. Kun olette valmiit, teidän tulee odottaa niin kauan, että kaikki ryhmät ovat saaneet omat havunsa kannettua.

6. Matkalla

Teema: Pakomatkan ja siihen liittyvien haasteiden ymmärtäminen

Tavoite: Eläytyä tarinallisuuden kautta pakenevan lapsen kokemuksiin. Kerrata jo maahanmuutto- ja pakolaisuusaiheista opittua.

Ikäsuositus: 12-vuotiaat ja vanhemmat

Kesto: 20+ minuuttia

Tarvikkeet

Liitteet saatavana osoitteista www.partio-ohjelma.fi/ohjelmamateriaalia ja www.gloaalikasvatus.fi/vinkit.

Käytännön toteutus

Tulosta rastiin liittyviä kuvia valmiiksi kuvapankista. Kuvien tarvittava määrä riippuu osallistujien lukumäärästä. Varaa kuitenkin rastille tarpeeksi kuvia, jotta osallistujilla on monipuolisesti vaihtoehtoja.

Osallistujamäärästä riippuen jaa osallistujat 2-4 hengen ryhmiin. Voit kertoa osallistujille, että tarkoituksena on keksiä kuvien kautta tarinakokonaisuus pakolaisen matkasta uuteen maahan. Aluksi ryhmät valikoivat kuvien joukosta itselleen viisi haluamaansa kuvaa. Osallistujat laittavat kuvat itselleen mieleiseen tapahtumajärjestykseen ja keksivät kuvasarjalle yhtenäisen tarinan liittyen pakolaisen matkaan lähtömaasta uuteen kotimaahan. Korosta, että kuvien asettamiseen ei ole oikeaa eikä väärää järjestystä. Kun tarinat ovat valmiit, jokainen ryhmä esittelee oman tarinansa. Voit halutessasi antaa ryhmille valmiiksi tarinan aloitus- tai lopetuskuvan.

Osallistujien kerrottua oman tarinansa lue Lilianan tarina. Lilianankin tarina on kuvitteellinen, mutta luvut perustuvat maailman pakolaisjärjestön UNHCR:n tilastoihin vuodelta 2016, URL: <http://www.unhcr.org/5943e8a34>).

Rastin tarkoituksena on taustoittaa Syyrian sodan pahentamaa pakolaistilannetta ja saada osallistujat eläytymällä oivaltamaan, että pakolaiset ovat tavallisia ihmisiä, jotka joutuvat syystä tai toisesta jättämään kotimaansa.

Rastin päättyessä varmista, että kaikki osallistujat ymmärtävät, että oikeus hakea turvapaikkaa on kansainvälisesti sovittu ja lakiin kirjattu ihmisoikeus. Usein kuitenkin maahan, jossa turvapaikkaa voi hakea, matkustetaan ilman virallisia matkustusasiakirjoja ja rajat ylitetään laittomasti. Esimerkiksi sisällissodan runtelemassa Syyriassa ei ole viranomaista, joka voisi myöntää passeja tai hoitaa viisuminhakua. Ihminen on kuitenkin aina "laillinen". Jokainen on ihmisoikeuksien näkökulmasta yhtä arvokas.

Rastikäsky

Asettakaa valitsemanne kuvat mielestänne sopivaan järjestykseen ja keksikää kuvasarjasta pakomatkaan liittyvä tarina. Tarina on kuvitteellinen, eikä kuvien järjestykselle tai kertomukselle ole oikeita tai vääriä vastauksia.

Miettikää yhdessä tarinaanne liittyen:

- Ketkä pakenevat, miksi ja mistä?
- Miten pakomatka etenee?
- Minne tarinan hahmot pakenevat?
- Miltä heistä tuntuu?
- Mistä he haaveilevat?
- Mitä he kaipaavat?

Lilianan tarina

Syyriassa puhkesi sisällissota vuonna 2011. Maan kansalaiset taistelevat siitä, miten maata tulisi johtaa. Sotaa mutkistaa entisestään muiden maiden tuki eri taisteleville osapuolille sekä monet terroristiryhmät.

Aluksi Liliana perheineen pakeni kotikaupungistaan toiseen kaupunkiin Syyrian sisällä. Maailman 66 miljoonasta kodistaan paenneesta 60 % (40 miljoonaa) on maan sisäisiä pakolaisia. Syyriassa 12 miljoonaa ihmistä tai 60 prosenttia väestöstä on joutunut jättämään kotinsa vuoden 2011 jälkeen.

Sisällissodan pitkittyessä Lilianan vanhemmat päättivät paeta lapsineen Syyriasta. Aluksi he ylittivät rajan länteen, Libanoniin, jossa noin joka kuudes maassa oleskeleva on pakolainen. Libanonissa on Maailman pakolaisjärjestön (UNHCR) pakolaisleirijä, joissa paenneet ihmiset voivat saada pakolaisen aseman ja kansainvälistä suojelua. Kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan toisen valtion tarjoamaa suojaa ihmiselle, jonka kotimaa ei suojelua tarjoa.

Kotoaan paenneista ihmisistä noin kolmasosa (22,5 miljoonaa) ihmistä ovat pakolaisia, eli he ovat paenneet kotimaansa ulkopuolelle ja saaneet pakolaisstatuksen. He elävät pakolaisleireillä tai he ovat saaneet oleskeluluvan. Suomi vastaanottaa vuosittain 750 kiintiöpakolaista pakolaisleireiltä.

Lilianan perhe kuitenkin totesi, että miljoonan pakolaisen leiriltä Libanonista kestää vuosia tai vuosikymmeniä päästä turvalliseen maahan, jossa voisi aloittaa uuden arjen, vanhemmat voisivat etsiä töitä ja lapset käydä koulua, harrastaa ja suunnitella tulevaisuutta. Siksi perhe jatkoi matkaa Turkkiin. Turkissa Lilianan isä maksoi veneenkuljettajille, "ihmissalakuljettajille", jotta he kyyditsivät perheen Kreikkaan Lesboksen saarelle. Vuosien 2015 ja 2016 välillä meriteitse Kreikkaan pakeni yli miljoona ihmistä. Kreikkaan saapuvien turvaa hakevien ihmisten määrä oli valtava, joten osa tulijoista jatkoi matkaa Euroopassa ennen kirjautumista turvapaikanhakijaksi. Oikeus hakea turvapaikkaa on ihmisoikeus. Jokaisella on oikeus hakea turvapaikkaa maasta, jonka rajojen sisälle on päässyt.

EU-alueelle saavuttuaan Lilianan perhe pääsi Suomeen ja haki Suomesta turvapaikkaa. Perhe odotti turvapaikkahakemuksen käsittelyä noin kaksi kuukautta. Keskimäärin turvapaikanhakija odottaa Suomessa puoli vuotta, mutta lapsiperheiden hakemukset käsitellään nopeammin. Lilianan perhe sai oleskeluluvan Suomeen ja heidät sijoitettiin Tampereelle.

7. Uusi kieli, uudet haasteet

Teema: Maahanmuuttajan uudessa maassa kohtaamien haasteiden ymmärtäminen

Tavoite: Asettua sellaisen ihmisen asemaan, joka saapuu uuteen, vieraskieliseen maahan. Ymmärtää, millaista on alkaa opetella uutta kieltä ja sen kirjoittamista nollasta.

Kesto: 20 min

Ikäsuositus: 12-vuotiaat ja vanhemmat

Tarvikkeet

Vieraskielinen lomake kopioituna jokaiselle (liitteenä)

Kirjoituslustoja ja kyniä

Valitse rastihenkilö, joka osaa puhua jotain osallistujille todennäköisesti vierasta kieltä tai vaihtoehtoisesti esim. hyvin vaikeaselkoista englantia.

Valmistele etukäteen puhuttava teksti, jos rastihenkilöstä tuntuu, että vieraan kielen puhuminen ei suju kylmiltään.

Käytännön toteutus

Ryhmän saapuessa rastille puhukaa ryhmälle vain jotain heille todennäköisesti vierasta kieltä, kuten ranskaa tai venäjää, ja kohdelkaa heitä tönkeästi. Vaihtoehtoisesti voitte puhua itse keksimäänne kieltä tai siansaksaa. Voitte sopia etukäteen, että vain osa teistä puhuu, jos esimerkiksi kaikki eivät osaa vieraita kieliä. Kaikki voivat kuitenkin tyylysti elehtien ohjata ryhmää jonoon tai seisomaan johonkin tiettyyn paikkaan, jossa heille jaetaan lomakkeet.

Lomakkeet ovat joko siansaksaa tai jotain osallistujille vierasta kieltä. Lomake ohjeistetaan täyttämään, edelleen siis puhumalla vain vierasta kieltä. Kysymyksiin ei vastata, toistellaan vain kärsimättömästi "this is very important". Erityisesti elehditään, että lomake pitää allekirjoittaa.

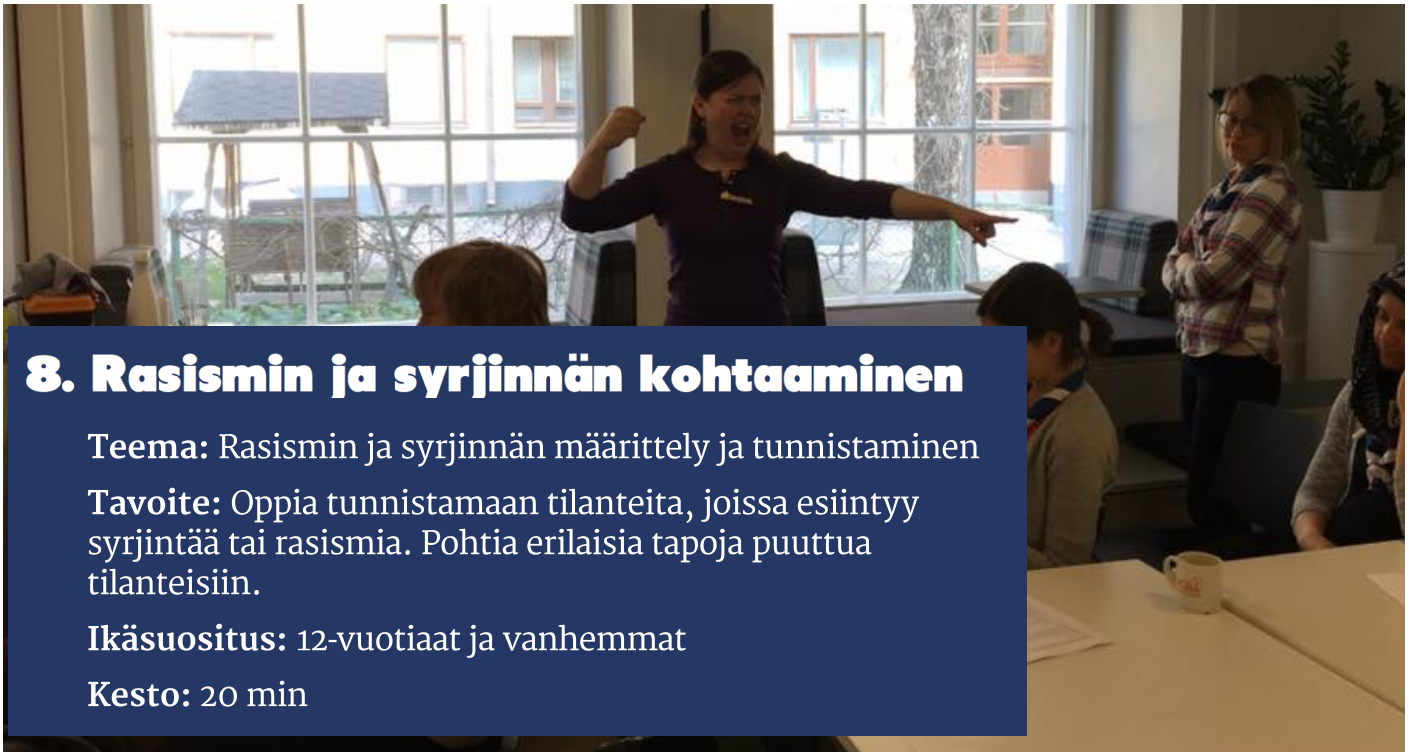
Lomakkeen täyttämisen jälkeen vaihdetaan suomen kieleen ja annetaan rastikäsky. Kun ryhmäläiset ovat lukeneet rastikäskyn, keskustellaan heidän kanssaan siitä, miltä tehtävä tuntui. Miltä tuntui saapua uuteen maahan, missä ei ehkä ymmärräkään mitään? Miltä tuntui allekirjoittaa lomake jonka merkitystä ei ymmärrä, tietäen samalla, että muodollisuudet voivat olla tärkeitä jatkon kannalta?

Tarkoituksena on lisätä osallistujien ymmärrystä siitä, minkälainen este kielivaikeudet voivat olla pakolaisten matkalla, miten kielimuuri voi sulkea ulkopuolelle ja minkälaisia tunteita ummikkona oleminen herättää. Useimmat pakolaiset joutuvat opettelemaan uuden kielen asettuessaan uuteen maahan, eikä kieltä aina voi itse valita. Monet pakenemaan joutuvat ihmiset voivat lisäksi olla koulutettuja, kuten lääkäreitä ja insinöörejä, mutta kielitaidon puute ja osaamisen tunnistaminen uudessa kotimaassa voivat vaikeuttaa työllistymistä huomattavasti.

Rastikäsky

Ryhmälle ei heidän saapuessaan rastille anneta ymmärrettävää rastikäskyä, vaan rastihenkilöt ohjeistavat suullisesti vieraalla kielellä tai elehtimällä ja viittomalla asettumaan jonoon ja täyttämään lomakkeen. Rastikäsky annetaan vasta, kun on siirrytty puhumaan taas suomea.

Miettikää, miltä tuntuisi muuttaa maahan, jossa kieli on ihan vieras ja kirjaimistokin mahdollisesti eri kuin mihin on tottunut. Oletko joskus ollut tilanteessa, jossa et ole ymmärtänyt käytettyä kieltä? Miltä sinusta tuntuu, jos et ymmärrä, mitä sinulta odotetaan? Mitä seurauksia sillä voi olla, ettei ymmärrä puhuttua tai kirjoitettua kieltä? Mitä muita haasteita uuteen maahan muuttaessa voi kohdata?

8. Rasismin ja syrjinnän kohtaaminen

Teema: Rasismin ja syrjinnän määrittely ja tunnistaminen

Tavoite: Oppia tunnistamaan tilanteita, joissa esiintyy syrjintää tai rasismia. Pohtia erilaisia tapoja puuttua tilanteisiin.

Ikäsuositus: 12-vuotiaat ja vanhemmat

Kesto: 20 min

Käytännön toteutus

Kerro ryhmälle, että tällä rastilla on tarkoitus pohtia rasismia ja syrjintää eri näkökulmista ja ideoida keinoja puuttua rasistisiin tai syrjiviin tilanteisiin muodostamalla tilanteista ihmispatsaita. Keskustelkaa aluksi, mitä syrjintä ja rasismi tarkoittavat. Voit kysyä osallistujilta, keksivätkö he jonkin esimerkin tilanteesta, jossa on esiintynyt syrjintää tai rasismia. Mieti itse valmiiksi muutama kuvitteellinen tilanne, joita voit käyttää esimerkkinä, jos ryhmäläiset eivät itse keksi mitään. Rasismista ja syrjinnästä on hyvä keskustella yleisellä tasolla, menemättä kenenkään henkilökohtaisiin kokemuksiin.

Keskustelun jälkeen osallistujat muodostavat keksimästään rasistisesta tai syrjivästä tilanteesta ”ihmispatsaan”. Voit kannustaa ryhmäläisiä keksimään eri tilanteita kuin jo aikaisemmin esille tulleita. Jos rastilla on paljon osallistujia, he voivat muodostaa ihmispatsaita pienemmissä, esimerkiksi 4 hengen ryhmissä. Kun patsas tai kaikki patsaat ovat valmiita, voitte käydä läpi mitä niissä tapahtuu. Sen jälkeen ryhmäläiset muodostavat ihmispatsaan, jossa he puuttuvat keksimäänsä rasistiseen tai syrjivään tilanteeseen. Käykää myös ne läpi yhdessä.

Tehtävän lopuksi kysy osallistujilta, millaista tilanteiden keksiminen ja niiden näyttelemisen oli? Kumpi tuntui haastavammalta, rasismin tunnistaminen vai siihen puuttuminen? Voitte ideoida yhdessä lisää keinoja rasismiin ja syrjintään puuttumiseen.

Rastikäsky

Tehtävänänne on ensin ryhmässä miettiä mahdollisia arkipäivän tilanteita, joissa rasismia tai syrjintää esiintyy. Valitkaa näistä yksi, ja tehkää siitä "ihmispatsas". Seuraavaksi pohtikaa erilaisia mahdollisuuksia puuttua äsken miettiminne rasistisiin tai syrjiviin tilanteisiin. Valitkaa jälleen yksi tapa puuttua, ja esittäkää se ihmispatsaan muodossa.

Rasismi ja syrjintä

Rasismilla tarkoitetaan yleisesti jonkin ihmisryhmänä pitämistä alempiarvoisena muun muassa ihonvärin, etnisen alkuperän, kansallisuuden, kulttuurin, uskonnon tai äidinkielen perusteella. Syrjinnällä taas viitataan siihen, että jotakin henkilöä kohdellaan syystä tai toisesta epäsuotuisammin kuin toista, esimerkiksi jonkin henkilökohtaisen ominaisuuden perusteella. Syrjintä on siten laajempi käsite kuin rasismi, vaikka ne nivoutuvatkin tiiviisti yhteen. Rasismi ja syrjintä ilmenevät arjessa erilaisina loukkaavina tekoina, kuten nimittelynä, poissulkemisena tai jopa väkivaltana. Rasismi ja syrjintä aiheuttavat eriarvoistumista, vahingoittaen yksittäisten henkilöiden lisäksi koko yhteiskuntaa.

Maailmanlaajuiset ihmisoikeudet, muun muassa yhdenvertaisuuden periaate, kieltävät syrjinnän ja rasismin. Ihmisoikeuksien julistuksen mukaan me kuulumme kaikki yhteen ja samaan moninaiseen ihmisryhmään ja olemme siten yhdenvertaisia. Myös Suomen laki kieltää syrjinnäniän, sukupuolen, alkuperän, kansallisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Rasistiseen tilanteeseen puuttumiseen ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa, sillä kaikki tilanteet ovat erilaisia ja voivat vaatia erilaista suhtautumista. Vaikka ei itse pystyisi suoraan puuttumaan tilanteeseen, tärkeintä on tehdä jotain osoittaakseen tukensa rasismin kohteeksi joutuneelle, jotta hän ymmärtää että ei ole tilanteessa yksin. Jos on itse ollut osallisena tai todistajana rasistisessa tilanteessa, on tilanteesta ja sen herättämistä tunteista hyvä keskustella myös jonkun aikuisen, esimerkiksi opettajan tai omien vanhempien kanssa. Lisätietoa rasistiseen tilanteeseen puuttumisesta löytyy Pääte pysäkki syrjinnälle -kampanjan nettisivuilta: <http://www.paatepysakki.fi/>.

9. Luokan uusi oppilas

Teema: Maahanmuuttajan uudessa maassa kohtaamien haasteiden ymmärtäminen

Tavoite: Samaistua ja ymmärtää uuden oppilaan tunteita ja kokemuksia. Tarkastella omaa toimintaa vastaavanlaisissa tilanteissa ja löytää keinoja puuttua haastaviin tilanteisiin kuten syrjintään. Kannustaa aktiiviseen osallistumiseen.

Kesto: 20-30 min

Ikäsuositus: 12-15-vuotiaat

Tarvikkeet

Kopiot Lilianan päiväkirjasta jokaiselle ryhmälle tai osallistujalle

Käytännön toteutus

Osallistujat esittävät kohtauksen Lilianan päiväkirjasta kahdesti. Toisella kerralla he saavat näytellä tilanteen niin, että se sujuu Lilianan kannalta mukavammin.

Ja osallistujat kahteen ryhmään. Anna ensimmäiselle ryhmälle kopio Lilianan päiväkirjasta ja kerro, että tehtävänä on tehdä siitä lyhyt näytelmä. Jos rastilla on vähän osallistujia, myös rastinpitäjät voivat osallistua näytelmään. Ensimmäinen ryhmä siirtyy harjoittelemaan näytelmää syrjemmälle. Tällä välin anna myös toiselle ryhmälle kopio päiväkirjasta ja kerro, että heidän tehtävänsä on miettiä, miten tilanne olisi voinut sujua paremmin ja miten oppilaat olisivat voineet puuttua tai reagoida tilanteissa paremmin.

Kun ensimmäinen ryhmä on valmis, he esittävät kohtauksen Lilianan ensimmäisestä koulupäivästä ensimmäisen kerran. Tämän jälkeen ensimmäinen ryhmä näyttelee kohtauksen uudelleen niin, että toisen ryhmän jäsenet voivat keskeyttää näytelmän esimerkiksi viittaamalla tai huutamalla "hep", tulla korvaamaan alkuperäisen näyttelijän ja näyttelemään roolihahmoa, jonka käytöstä he haluavat muuttaa. Vaihtoehtoisesti toisen ryhmän jäsenet voivat keskeyttäessään näytelmän antaa ohjeita näytelmässä esiintyville henkilöille siitä, miten heidän tulee toimia. Tällöin alkuperäiset näyttelijät jatkavat annettujen ohjeiden mukaan. Toisella kierroksella näytelmän tulee edetä niin, että tilanne sujuu Lilianan kannalta mukavammin. Tarkoituksena on löytää käytännön keinoja puuttua kiusaamiseen ja ennaltaehkäistä syrjintää.

Osallistujille voi korostaa, että tärkeintä rastilla on pohtia näytelmän teemoja, eikä näytelmän taiteellinen toteutus.

Näytelmien jälkeen miettikää, miltä Lilianasta tilanteessa tuntui. Oliko tilanteissa suoraa tai epäsuoraa kiusaamista? Pohtikaa, miten jokainen voi puuttua syrjintään, huomioida uuden oppilaan koulussa ja helpottaa hänen sopeutumistaan.

Jos lapset ovat innokkaita näyttelijöitä, rastinpitäjä voi antaa näytelmään erilaisia tunnetiloja (esim. surullinen, innostunut, kauhistunut). Tällöin näyttelijöiden tulee vaihtaa tunnetilaa lennosta ja jatkaa näytelmää annetun tunnetilan vallassa.

Rastikäsky 1

Lukekaa Lilianan kertomus ensimmäisestä koulupäivästä. Tämän jälkeen harjoitelkaa kertomuksesta näytelmä ja esittäkää se toiselle ryhmälle. Ensimmäisen esityksen jälkeen esittäkää näytelmä uudestaan niin, että toinen ryhmä saa halutessaan puuttua näytelmän kulkuun. Toisen ryhmän henkilöt keskeyttävät näytelmän huutamalla “hep” tai viittaamalla. He saavat tulla korvaamaan alkuperäisen näyttelijän tai antaa toimintaohjeita näytelmän hahmoille.

Rastikäsky 2

Lukekaa Lilianan kertomus ensimmäisestä koulupäivästä. Miettikää yhdessä, miten tilanne olisi voinut sujua Lilianan kannalta paremmin ja miten oppilaat olisivat voineet puuttua tai reagoida tilanteissa paremmin. Toinen ryhmä esittää kertomuksen näytelmänä. Toisella esityskerralla saatte puuttua näytelmän kulkuun huutamalla “hep” tai viittaamalla. Joku ryhmästä saa mennä korvaamaan alkuperäisen näyttelijän tai antaa toimintaohjeita näytelmän hahmoille. Tarkoituksena on näytellä kertomus toisella kerralla niin, että tilanne sujuu Lilianan kannalta mukavammin.

Lilianan päiväkirja: Ensimmäinen koulupäivä

Olin tänään ensimmäistä päivää uudessa koulussani. Koulu on paljon isompi kuin kotona Syyriassa ja luokalla on paljon oppilaita. Tunnin aluksi opettaja esitteli minut luokan edessä ja minun piti kertoa itsestäni. Ensimmäinen tunti oli biologiaa, mistä olin innoissani. Biologia on lempiaineeni! Tunnilla tehtiin ryhmätehtäviä ja meidän piti jakautua itsenäisesti pieniin ryhmiin. Muut jakautuivat nopeasti omiin ryhmiinsä ja jäin istumaan yksin. Minusta tuntui kurjalta, koska en tuntenut vielä muita oppilaita, eikä kukaan tullut pyytämään minua mukaan ryhmään. Menin kysymään useammasta ryhmästä, pääsenkö niihin mukaan. Ensimmäinen ryhmä sanoi ryhmän olevan jo täynnä ja toinen ryhmä sanoi, ettei halua minua ryhmään, koska olen ulkomaalainen enkä ymmärrä ohjeita. Lopulta opettaja joutui määräämään minulle ryhmän.

Kun meillä alkoi välitunti, kaikki oppilaat lähtivät nopeasti ulos eikä kukaan tullut esittäytymään minulle. Kävelin muiden perässä ulos ja jäin seisomaan opettajan viereen. Ulkona satoi lunta ja oli todella kylmä. Opettaja kannusti minua menemään mukaan muiden porukkaan, joten yritin olla rohkeampi. Menin juttelemaan yhdelle kivan oloiselle tyttöporukalle, jotka olivat ylemmältä luokka-asteelta. Kysyin tytöiltä, missä on koulun musiikkiluokka, koska meillä oli seuraavaksi alkamassa musiikkitunti ja olin edelleen hukassa isossa koulussa.

Tytöt jatkoivat vaan omaa keskusteluaan ja esittivät, etteivät kuule kysymystä. Yritin kysyä uudestaan, jolloin yksi tytöistä sanoi minulle: "Mene takaisin sinne, mistä olet tullutkin. Me ei haluta tänne mitään uusia oppilaita." Olisin halunnut sanoa jotain takaisin, mutta en tiennyt, mitä minun pitäisi tehdä. Tunnistin muutaman tytön omalta luokaltani seisovan uhkaavan porukan vieressä ja seuraavan tilannetta. Toivoin, että he sanoisivat jotain ja puolustaisivat minua. Koetin saada katsekontaktin tuttuihin oppilaisiin, mutta he välttelivät katsettani ja pysyivät hiljaa.

10. Maahanmuuttajat eri medioissa

Teema: Mediakriittisyys käsitteenä ja käytännössä

Tavoite: Oppia kriittistä suhtautumista tv:ssä, lehdissä ja somessa esiintyviin, maahanmuuttoa käsitteleviin uutisiin. Ymmärtää, kuinka suuri vaikutus kuvilla ja sanoilla on mielikuvien luomisessa.

Kesto: 20 min

Ikäsuositus: 12-vuotiaat ja vanhemmat

Tarvikkeet

Lehtikuvat

Paperisuikaleita ja kyniä

Liimaa

Käytännön toteutus

Etsi medialähteistä viisi tai kuusi aiheeseen sopivaa lehtikuvaa, tulosta ja liimaa ne paperille. Voit myös halutessasi käyttää muiden rastien kuvia, jotka löydät liitteinä osoitteista partio-ohjelma.fi/ohjelmamateriaalia ja globaalikasvatus.fi/vinkit. Paperin tulee olla tarpeeksi iso, jotta jokainen mahtuu liimaamaan kuvien alle otsikot. Asettele kuvat näkyviin seinälle tai johonkin muualle tilaan.

Anna osallistujille paperisuikaleita ja kyniä. Pyydä kaikkia keksimään jokaiselle kuvalle kaksi otsikkoa, joista toinen on sävyiltään myönteinen ja toinen kielteinen. Käykää aluksi yhdessä läpi mitä tarkoittaa myönteinen ja kielteinen otsikko. Kun kaikki ovat valmiita, otsikot liimataan kuvien alle. Jos rastilla on paljon osallistujia, osallistujat voivat keksiä otsikoita myös pareittain tai ryhmissä.

Tämän jälkeen vertaillaan otsikoita ja tehdään huomioita. Millaisia otsikoita syntyi? Kuinka monta eri tulkintatapaa kullekin kuvalle löytyi? Näkivätkö eri ihmiset eri asioita samassa kuvassa? Kun luet sanoma- tai aikakauslehteä, katsotko ensin kuvat vai luetko otsikot? Näkyykö kuvista aina, mitä tilanteessa todellisuudessa tapahtui? Kuinka toimittajat käyttävät kuvia välittääkseen tietoa, herättääkseen mielenkiinnon, herättääkseen sympatiaa ja myötätuntoa? Voimistavatko kuvat ennakkoluuloja? Rastilla voidaan keskustella myös siitä, miten helposti ihmisiä luokitellaan ulkonäön tai sukupuolen perusteella.

Rastikäsky

Keksikää jokaiselle kuvalle kaksi kuvitteellista otsikkoa. Toisen otsikon tulee olla sävyltään myönteinen ja toisen kielteinen. Liimatkaa otsikot lehtikuvien alle paperille.

11. Erilaiset lähtökohdat – eriarvoinen elämä?

Teema: Eriarvoisuuden tunnistaminen ja reflektointi

Tavoite: Eläytyä eri lähtökohdista tulevien ihmisten kokemukseen maailmasta. Ymmärtää eriarvoisuuden syitä. Ymmärtää oma asemansa maailmassa.

Ikäsuositus: 15-vuotiaat ja vanhemmat

Kesto: 20+ minuuttia

Tarvikkeet

Roolikortit tulostettuna ja leikattuna

Lista väittämistä

Käytännön toteutus

Tällä rastilla ei ole rastikäskyä, vaan rastinpitäjä vetää harjoituksen ohjeiden mukaan.

Jokainen osallistuja saa roolin, johon hän eläytyy vetäjän esittämien kysymysten avulla. Rooli pidetään salassa muilta osallistujilta. Osallistujat asettuvat tasaiseen riviin toiselle puolelle tilaa. Kannattaa varmistaa ennen rastia, että tila on tarpeeksi iso ja esteetön, niin että osallistujat mahtuvat liikkumaan siinä n. 20 askeleen verran rivissä. Rastin vetäjä esittää väittämiä, joiden perusteella osallistujat ottavat askeleen tai jäävät paikalleen.

Kerro osallistujille, että tällä rastilla he pääsevät tutustumaan siihen, miltä tuntuu olla erilaisista lähtökohdista ja erilaisessa asemassa oleva ihminen. Pyydä osallistujia rauhoittumaan ja kuuntelemaan ohjeet huolellisesti. Jaa osallistujille roolikortit ja pyydä heitä lukemaan korttinsa rauhassa näyttämättä sitä muille. Rooleista ei saa jutella kaverin kanssa tehtävän aikana.

Kysy sitten kaikki tai osa kysymyksistä ja pyydä osallistujia pohtimaan niihin vastausta roolihahmon näkökulmasta hiljaa mielessään. Alkuharjoituksen tarkoituksena on luoda roolihahmolle tausta, johon tulevia väittämiä voi mielessään peilata.

Mikä sukupuolesi on?	Kenen kanssa leikit?	Mitä teet vapaa-aikanasi?	kuukaudessa?
Millainen on perheesi, entä ystäväsi?	Millaisessa talossa asuit ja missä asut nyt?	Harrastatko jotain?	Miten ja missä vietät lomasi?
Mitä vanhempasi tekevät työkseen?	Miten vietät päiväsi?	Käytkö koulussa tai töissä?	Mitä pelkää?
Millainen lapsuus sinulla oli?	Millainen on elämäntyylysi?	Kuinka paljon sinä tai perheesi ansaitsee	Mitä odotat tulevaisuudelta?

Pyydä osallistujia sitten asettumaan suoraan riviin, niin että kaikki ovat samalla viivalla. Kerro, että luet seuraavaksi listan erilaisia väittämiä, joita osallistuja miettii roolihahmonsa näkökulmasta. Aina kun osallistuja voi mielestään vastata "kyllä", hänen tulee ottaa askel eteenpäin. Jos vastaus on "ei" tai epävarma, osallistujan on pysyttävä paikallaan. Lue sitten väittämät ja anna osallistujille hetki aikaa miettiä siirtymistään niiden välillä. Voit myös valita vain ryhmällesi sopivat väittämät.

Olet tyytyväinen elämääsi.

Sinulla on mukava koti, jossa on sisävesi, televisio ja tietokone.

Voit tehdä elämässäsi sitä, mitä haluat.

Tunnet, että voit opiskella ja valita uran, joka sinua kiinnostaa.

Sinulla on mahdollisuus opiskella ja hankkia haluamasi ammatti.

Sinulla on elämän perusasiat kunnossa.

Sinulla on oma pankkitili ja voit päättää itse rahojesi käytöstä.

Tulevaisuutesi näyttää valoisalta.

Et ole koskaan elämäsi aikana kokenut syrjintää taustasi takia.

Sinulla on tarpeeksi rahaa asumiseen, ruokaan ja harrastuksiin.

Voit käyttää kaupungilla uskontoosi tai kulttuuriisi liittyviä vaatteita ilman pelkoa uhkailusta.

Saat opetusta ja palvelua omalla äidinkielelläsi.

Koet, että saat kertoa mielipiteitäsi vapaasti ja niitä kuunnellaan.

Voit vaikuttaa ympäröivän yhteiskunnan asioihin.

Voit äänestää kansallisissa ja paikallisissa vaaleissa oman valintasi mukaan.

Et pelkää poliisin pysäyttävän sinua kadulla.

Pääset tarvittaessa lääkäriin.

Et pelkää joutuvasi häirityksi tai ahdistelluksi kadulla tai mediassa.

Voit viettää tärkeitä juhlapyyhiä ystäväsi ja perheesi kanssa.

Et pelkää lastesi tulevaisuuden puolesta.

Jos joudut vaikeuksiin tai elämässäsi on ongelmia, voit saada apua turvalliselta ihmiseltä.

Voit vapaasti seurustella ja mennä naimisiin rakastamasi ihmisen kanssa.

Koet, että sinua arvostetaan ja kunnioitetaan yhteisössä, jossa elät.

Kun olet lukenut väittämät, pyydä osallistujia seisomaan vielä paikoillaan ja katsomaan ympärilleen. Käykää läpi jokaisen roolihenkilö niin, että jokainen saa kertoa, mitä hänen roolikortissaan luki. Tämän jälkeen voitte keskustella yhdessä pohtimalla esimerkiksi, miltä tuntui huomata muiden jäävän paikalleen tai muiden etenevän sinun jäädessäsi paikalleen. Millaiseksi kuvittelit oman roolisi? Olisitko siirtynyt toisin esim. sukupuolta tai muuta ominaisuutta vaihtamalla? Arvasitko muiden roolit? Kuvastaako tilanne yhteiskuntaa? Jos kyllä, miten? Tuntuiko missään vaiheessa, että oikeuksiasi loukataan? Mitä asialle voi tehdä?

Maailmanlaajuisen eriarvoisuuden huomaa erityisen hyvin silloin, kun kyse on muuttamiseen liittyvistä asioista. Jos teille jää vielä aikaa, voitte pohtia esimerkiksi sitä, onko kukaan osallistujista koskaan huomannut saavansa liikkua maailmalla muita enemmän tai vähemmän. Millaiset syyt vaikuttavat oikeuteen liikkua? Ketkä saavat ja ketkä eivät saa matkustaa vapaasti? Pelkkä kansallisuus ei aina yksin vaikuta mahdollisuuteen liikkua – oikeuksia saattavat rajoittaa myös syrjintä mm. sukupuoleen, ihonväriin, ammattiin tai sosiaaliseen asemaan liittyen.

12. Mitä ajattelen maailmasta ja muuttoliikkeistä

Teema: Muuttoliikkeiden ja pakolaisuuden herättämien ajatusten jakaminen

Tavoite: Pohtia yhdessä esiin nousseita kysymyksiä ja käsitellä aiempien rastiin herättämiä tunteita. Vetää yhteen rastiin teemoja ja ymmärtää oma paikka osana maailmaa.

Kesto: 10+ minuuttia

Ikäsuositus: 12-vuotiaat ja vanhemmat

Tarvikkeet

Tapa 1:

Lankakerä

Tapa 2:

Suuri lakana/A3-kokoista paperia/kartonkia

Kyniä, tusseja, maalaustarvikkeita

Käytännön toteutus

Tapa 1.

Pyydä osallistujat asettumaan piiriin. Asetu itsekin osaksi piiriä ja kerro osallistujille, että tarkoituksena on käydä läpi ristikierroksella opittuja asioita ja sen herättämiä ajatuksia. Jokainen saa vuorollaan olla äänessä ja puheenvuoron saa, kun saa käsiinsä lankakerän. Aloita kierros kertomalla ensin itse yksi uusi asia, jonka opit muuttoliikkeistä tai ihmisoikeuksista. Kerro sen jälkeen yksi myönteinen asia muuttoliikkeisiin, maailmaan tai sen ihmisiin liittyen. Tämän jälkeen pidä lankakerän alkupäästä kiinni ja heitä lankakerä eteenpäin valitsemallesi henkilölle. On hänen vuoronsa kertoa edellä mainitut asiat ja heittää sitten lankakerä eteenpäin. Muistuta, että kaikkien on pidettävä langasta kiinni. Näin lopuksi muodostuu verkko, joka muistuttaa ympäri maailmaa risteilevistä muuttoliikkeistä.

Lopuksi pyydä osallistujia antamaan palautetta radasta erillisten palauteohjeiden mukaan.

Tapa 2.

Jaa jokaiselle osallistujalle tarvikkeet, joiden avulla he voivat kirjoittaa tai piirtää positiivisia ajatuksia maailmasta ja sen ihmisistä. Vaihtoehtoisesti kaikkien ajatukset voidaan kerätä yhteen suureen lakanaan. Anna osallistujille valitsemasi verran aikaa. Käykää julisteisiin tai lakanaan kerätyt ajatukset lopuksi läpi.

Paljonko ihminen maksaa?

Teema: Mitä ihmiskauppa on ja miten siihen pystytään puuttumaan

Tavoite: Tutustua ihmiskauppaan ilmiönä. Ymmärtää, että ihmiskauppa esiintyy myös Suomessa. Pohtia, miten ihmiskaupan uhrit voivat saada apua ja mitä voi itse tehdä ehkäistäkseen ihmiskauppaa.

Kesto: 10–20 min

Ikäsuositus: 16-vuotiaat ja vanhemmat

Tarvikkeet

IOM:n tulostettavat materiaalit laminoituna tai paksulle paperille tulostettuna. Listattu erikseen tehtäville 1 ja 2.

Liitteet saatavana osoitteista www.partio-ohjelma.fi/ohjelmamateriaalia ja www.gloaalikasvatus.fi/vinkit.

Käytännön toteutus

Tehtävä 1 ja tehtävä 2 toimivat parhaiten pienryhmissä rastinpitäjän tukemina, mutta voidaan tarvittaessa antaa myös ryhmien itsenäisesti käsiteltäviksi. Voitte tehdä molemmat tai vain toisen tehtävistä. Rastinpitäjä kertoo ensin osallistujille lyhyesti siitä, mitä on ihmiskauppa. Tarvittaessa rastinpitäjä voi perehtyä aiheeseen ennen rastin toteuttamista (esimerkiksi www.ihmiskauppa.fi). Tärkeimmät faktat löytyvät taustatietoa-laatikosta. Rastinpitäjä voi valita osallistujien iän mukaan ryhmälle sopivat tehtäviin liittyvät tapaukset etukäteen esimerkiksi niin, että työperäinen ihmiskauppa tuodaan esille seksuaalista hyväksikäyttöä vahvemmin.

Kerro, että seuraavassa tehtävässä/tehtävissä osallistujat saavat tutustua Suomessa havaittuihin todellisiin ihmiskauppatapauksiin. Pyydä osallistujia lukemaan kylttien tekstit ja pohtimaan yhdessä vastaukset kysymyksiin. Osallistujat tekevät annetun tehtävän ja keskustelevat tehtävän herättämistä ajatuksista yhdessä ja ohjaajan tukemana.

Mikäli aihe herättää ahdistusta, on hyvä varautua kertomaan, että ihmiskaupan uhrit saavat apua ja että ilmiötä vastaan toimitaan maailmanlaajuisesti viranomaisten, kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan yhteistyöllä.

Tehtävä 1

Tarvikkeet tehtävään 1:

- **Tapauskuvaukset** tulostettuna A3-arkeille. Kaikki sivut omalle paperille.
- **Hintalaput** tulostettuna A3-arkeille. Kaikki sivut omalle paperille. Hintalaput tulee leikata irti paperista.
- **Vastaukset** tulostettuna A4-arkeille kaksipuolisena.

Ohjeita tehtävään 1:

Nosta kylteissä kerrotuista tapauksista esiin ihmiskaupalle tyypillisiä piirteitä:

- **Velka** – Ihmiskauppias velkaannuttaa uhrinsa tarkoituksellisesti pyytämällä kohtuuttomia summia työn järjestämisestä ja matkasta työskentelymaahan. Usein työstä ei makseta sovittua palkkaa, jolloin uhrilla ei ole mahdollisuutta maksaa velkaansa ja jättää työtään.
- **Palkka** – Ihmiskauppias maksaa uhrille lainmukaista tasoa huomattavasti pienempää palkkaa. Vaikka palkka uhrin kotimaan valuutassa voi kuulostaa suurelta summalta, työntekijälle on maksettava työskentelymaassa hyväksyttävän suuruista palkkaa. Ihmiskauppias voi myös pidättää palkasta laittomasti kohtuuttomia korvauksia työhön liittyvistä järjestelyistä, jolloin uhrin käteen jää vähän tai ei ollenkaan palkasta.
- **Työaika** – Ihmiskaupan uhrin työskentelevät usein yli laissa sallitun tuntimäärän ilman asianmukaista lepo- tai vapaa-aikaa. Ylitöistä ei makseta korvauksia. Ihmiskauppias käyttää hyväkseen uhrin tietämättömyyttä työelämän pelisäännöistä ja työntekijän oikeuksista.
- **Kontrolli** – Ihmiskauppias pyrkii pitämään uhrin määräysvallassaan eri keinoin, esimerkiksi rajoittamalla yhteydenpitoa ulkopuolisiin, toimimalla "tulkkina" asioitaessa viranomaisten kanssa, uhkailemalla uhria ja tämän perhettä, jopa käyttämällä henkistä, fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa. Uhri voi hävetä ja tuntea syyllisyyttä tilanteestaan, mikä voi estää häntä pyytämästä apua.
- **Oikeus apuun** - Hyväksikäyttö ei ole koskaan uhrin syy. Uhrilla on kansallisuudestaan ja maahanmuuttotatuksestaan riippumatta oikeus saada apua tilanteeseensa Suomessa.

Rastikäsky tehtävään 1:

Lukekaa tapauskuvaukset ja yhdistäkää niihin oikeat hintalaput. Tarkistakaa lopuksi vastauslapusta, yhdistittekö kuvaukset ja hintalaput oikein. Keskustelkaa yhdessä, mitä huomioita teitte tapauksista.

Taustatietoa ihmiskaupasta

Ihmiskauppa on maailmanlaajuinen, vakava rikollisuuden muoto ja ihmisoikeusrikkomus. Yhdistyneet kansakunnat (YK) ja Euroopan neuvosto määrittelevät ihmiskaupan tapahtumaketjuksi, jossa ihmiskauppiat käyttävät esimerkiksi uhkailua, pakkoa, petosta, valta-asemaansa tai uhrin haavoittuvaa asemaa alistaakseen uhrin hyväksikäytölle. Alle 18-vuotiaan värväys hyväksikäyttöä varten on aina ihmiskauppaa.

Suomessa on tunnustettu ihmiskaupan muotoja, joissa uhri on joutunut seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi tai työskentelemään eri aloilla esimerkiksi ravintolassa, rakennuksilla, marjanpoiminnassa tai lastenhoito- ja siivoustyössä. Muita Suomessa harvinaisempia ihmiskaupan muotoja ovat muun muassa rikoksiin tai kerjäämiseen pakottaminen, pakkoavioliitto, laiton elinkauppa tai (lapsi)sotilaaksi pakottaminen.

Ihmiskauppa on eri asia kuin ihmisten salakuljetus. Ihmiskauppa on ihmisen hyväksikäyttöä. Salakuljetus tarkoittaa ihmisen tuomista kansainvälisen rajan yli ilman asianmukaista lupaa, esimerkiksi ilman passia ja viisumia.

Uhri voi olla aikuinen, lapsi, suomalainen tai ulkomaan kansalainen. Yksin matkustavat lapset ja nuoret ovat erityisen haavoittuvassa asemassa, sillä heillä ei ole ketään, joka auttaisi vaikeissa tilanteissa, esimerkiksi heidän sairastuessaan tai rahojen loputtua. Nuoret ympäri maailman ovat ihmiskauppioiden kohteena internetissä. Ihmiskauppa voi saada alkunsa hyväksikäyttötarkoituksessa solmitusta työsopimuksesta, seurustelusuhteesta tai esim. järjestetystä avioliitosta.

Ihmiskaupan uhriksi voi joutua Suomessa tai ulkomailla. Suomeen on turvapaikanhakijoina saapunut ihmisiä, jotka ovat joutuneet ihmiskaupan uhreiksi jossakin muussa maassa pakomatkinsa aikana. Kaikilla ihmiskaupan uhreilla on oikeus saada turvaa ja apua Suomessa.

Maahanmuuttoviraston alaisuudessa toimiva ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä tarjoaa matalan kynnyksen neuvontaa ja tukea uhreille (mukaan lukien asuminen, terveydenhoito, psykososiaalinen tuki, lainopillinen neuvonta, turvallinen kotiinpaluu). Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmässä oli 269 uhria kesäkuussa 2017. Uusista asiakkaista suuri osa on tullut Suomeen turvapaikanhakijana.

Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM haastatteli helmikuun ja heinäkuun välisenä aikana vuonna 2017 yhteensä 707 Italian kautta Eurooppaan saapunutta 14-17 -vuotiasta pakolaista ja siirtolaista. Selvitys osoitti, että matkan aikana nuorista 88 % oli kokenut sellaisia asioita, joihin liittyy ihmiskaupan riski. Alla muutama esimerkki:

- 88 % nuorista oli joutunut fyysisen väkivallan kohteeksi.
- 77 % nuorista kertoi, että heitä oli matkinsa aikana vastoin tahtoaan pidetty jossakin suljetussa tilassa, esimerkiksi talossa tai autotallissa.
- 39 % nuorista oli pakotettu työhön jonkun toisen hyväksi.
- 49 % ei ollut saanut sovittua palkkaa tekemästään työstä.]

Lähteet:

Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lisäpöytäkirja ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta (2000)
http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2006/20060071/20060071_2#idp363680

Euroopan neuvoston yleissopimus ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta (2005)
<http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsviite/2012/20120043>

Lisätietoa aiheesta ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän yhteystiedot:
www.ihmiskauppa.fi

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän tilannekatsaus 1.1.-30.6.2017 www.migri.fi

Trafficking and Other Exploitative Practices Prevalence Indication Survey, IOM, August 2017. <http://migration.iom.int/europe/>

Tehtävä 2

Tarvikkeet tehtävään 2:

- **Mitä on ihmiskauppa -teksti** tulostettuna kaksipuoleisena
- **Ihmiskaupan uhrien tarinat** – kahden tarinan tekstit tulostettuina

Ohjeita tehtävään 2:

Tehtävän lopuksi kysy osallistujilta, mitä he ovat oppineet ihmiskaupasta. Keskustele osallistujien kanssa siitä, miten he voivat ehkäistä ihmiskauppaa. Viereisen sivun laatikosta löydät esimerkkejä keinoista, joista voi kertoa ja keskustella.

Rastikäsky tehtävään 2:

Tehtävänänne on lukea ensin Mitä on ihmiskauppa? -teksti. Lukekaa tämän jälkeen ihmiskaupan uhrien tarinat ja pohtikaa yhdessä vastauksia kertomuksen alla oleviin kysymyksiin. Käyttäkää apuna Mitä on ihmiskauppa? -tekstiä. Tarinakortin toiselta puolelta löydätte oikeita vastauksia ja tietoa siitä, mitä voitte tehdä ihmiskaupan ehkäisemiseksi. Kertomukset perustuvat todellisiin tapauksiin.

Mitä minä voin tehdä ehkäistäkseni ihmiskauppaa?

Mitä minä voin tehdä ehkäistääkseni ihmiskauppaa?

Kuluta vastuullisesti:

- Ota selvää missä ja miten ostamasi tuote on valmistettu.
- Kysy yrityksen toimista ehkäistä lapsityötä, pakkotyötä ja ihmiskauppaa toiminnassaan ja tuotantoketjussaan.
- Pyri suosimaan tuotteita ja palveluita, joiden tuottamisesta tekijälle jää riittävä osuus ostohinnasta.
- Tutustu työntekijöiden asemaan myös oman paikkakuntasi palveluiden ja kotimaassa tuotettujen tuotteiden kohdalla.

Ota selvää työpaikastasi

- Varmista, että sinulla on (kesä)työssä kotimaassa ja ulkomailla työsopimus, jossa kerrotaan työnantajan tiedot, palkka ja korvaukset, työaika ja lomat. Varmista asiantuntevan aikuisen kanssa, että sopimus on asianmukainen ennen kuin allekirjoitat sen.
- Ulkomailla työskentelyä varten tarvittavat voimassa olevat matkustusasiakirjat (henkilökortti tai passi, viisumi) ja mahdollisesti työluvan.
- Pidä työsopimus ja muut asiakirjat aina itselläsi ja ota niistä kopiot talteen.
- Älä ota vastaan tarjottua työtä tai tehtävää, jos se kuulostaa liian hyvältä tai helpolta ollakseen totta.

Huolehdi nettiturvallisuudesta

- Ihmiskauppiat löytävät usein uhrinsa netistä.
- Käytä nettiä turvallisesti ja vastuullisesti.
- Älä jaa paljastavia kuvia itsestäsi tai rohkaise ketään tekemään niin. Hyväksikäyttö voi alkaa pikkuhiljaa, mutta johtaa tekemään asioita, joita ei halua.

Ole reilu kaveri:

- Syrjäytyminen ja syrjintä voivat altistaa ihmiskaupalle ja vaikeuttaa avun pyytämistä. Olemalla reilu kaveri kaikille voit kannustaa muitakin kohtaamaan jokaisen ihmisen kunnioittavasti hänen taustastaan riippumatta.
- Jos ystävälläsi on ongelmia, ole läsnä, kuuntele ja kerro että apua saa kaikkein vaikeimpiinkin tilanteisiin.

Uskalla kysyä neuvoa ja ilmoita jos epäilet ihmiskauppaa:

- Oletko huolissasi perheenjäsenestäsi, ystävästäsi tai tuttavastasi? Onko viitteitä siitä, että häntä ohjataan/painostetaan tekemään asioita vasten tahtoaan ja ilman mahdollisuutta irrottautua tilanteesta? Näyttääkö siltä, että joku ulkopuolinen hyötyy tilanteesta (taloudellisesti)?
- Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmästä saat neuvoja itseäsi, ystävääsi tai vaikeassa tilanteessa olevaa ulkopuolista koskevaan tilanteeseen. Ei haittaa, vaikka asiasta ei ole aivan varma. Auttamisjärjestelmä pyytää tarvittaessa muita viranomaisia avukseen. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä (24/7): 02 954 63177 tai www.ihmiskauppa.fi

Liitteet

Rasti 1: Lasten oikeuksien timantti

Lasta ei saa syrjiä ulkonäön, alkuperän, mielipiteiden tai muiden ominaisuuksien perusteella.

Lapsella ei saa teettää työtä, joka haittaa hänen työtään, kehitystään tai opintojaan.

Lapsella on oikeus lepoon, leikkiin ja vapaa-aikaan.

Lapsella on oikeus käydä peruskoulua ilmaiseksi.

Lapsella on oikeus elää mahdollisimman terveenä ja saada tarvittaessa hoitoa.

Lapsella on oikeus ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen.

Lapsella on oikeus elää vanhempiensa kanssa, jos hänellä on hyvä ja turvallista olla heidän kanssaan.

Lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta, välinpitämättömältä kohtelulta ja hyväksikäytöltä.

Lapsella on oikeus ilmaista omat mielipiteensä ja tulla kuulluksi itseään koskevissa asioissa.

Rasti 3: Käsitiedomino

Kiintiöpakolainen

Ulkomaille muuttanutta henkilöä, jonka tarkoituksena on asua maassa pidempi aika, yleensä vähintään vuosi.

Pakolainen

Kotinsa jättämään joutunut henkilö, joka ei ole poistunut kotimaastaan.

Paperiton

Henkilö, jolla on YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n myöntämä pakolaisen asema ja joka saapuu maahan vastaanottajavaltion määrittelemän kiintiön puitteissa.

Oleskelulupa

Henkilö, jolla on perusteltu syy pelätä joutuvansa vainotuksi rotunsa, etnisen taustansa, uskontonsa, kansallisuutensa tai poliittisen käsityksensä takia tai sen takia, että hän kuuluu tiettyyn yhteiskuntaryhmään, ja joka oleskelee kotimansa ulkopuolella.

Siirtolainen

Viisumia kattavampi lupa oleilla valtion alueella. Antaa viisumia laajempia oikeuksia, sallien mahdollisesti opiskelun, työnteon ja yhteiskunnan palveluiden käytön.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka elää maassa vailla laillista oleskeluoikeutta. Paperittoman oleskelu ei ole virallisesti viranomaisten tiedossa tai sallimaa.

Kansalaisuus

Henkilö, joka on siirtymässä tai siirtynyt kansainvälisen rajan yli tai valtion sisällä pois vakituisesta asuinpaikastaan riippumatta henkilön laillisesta statuksesta, oleskelun kestosta tai siirtymisen syistä.

Viisumi

Yksilön jäsenyys tietyn valtion tai muun poliittisen muodostelman kansalaisyhteisössä, johon liittyy oikeus osallistua poliittiseen toimintaan.

**Maansisäinen pakolainen
eli evakko**

Viranomaisen antama lupa tulla maahan ja oleskela maassa rajoitetusti ja rajoitetuin oikeuksin.

وزارة التعليم بالولايات المتحدة
مكتب الحقوق المدنية
نموذج شكوى بسبب آل تمييز

1. سجّل معلومات عن نفسك.

الاسم الأول: _____ اسم العائلة: _____
العنوان: _____
المدينة: _____ الولاية: _____ الرمز البريدي: _____
رقم الهاتف – نهاراً: _____ ليلاً: _____
أفضل وقت للاتصال: _____
عنوان بريدك الإلكتروني: _____

2. بمن تستطيع الاتصال في حالة عدم تمكُّننا من الاتصال بك؟

اسم الشخص: _____ علاقة الشخص بك: _____
رقم هاتف الشخص نهاراً: _____

3. من هو الشخص الذي حصل التمييز ضده؟ ضع إشارة عند كل الفئات المنطبقة.

ضدك ضد شخص غيرك

إذا كان التمييز قد حصل ضد شخص غيرك، فمن فضلك سجّل

اسم الشخص الذي حصل التمييز ضده: _____
رقم الهاتف – نهاراً: _____ ليلاً: _____
علاقة الشخص بك: (مثلاً: ابنك أو ابنتك)

عنوان الشخص الذي حصل التمييز ضده، إذا كان عنوانه يختلف عن عنوانك:

المدينة: _____ الولاية: _____ الرمز البريدي: _____

Rasti 11: Roolikortit

Olen 21-vuotias suomalainen opiskelija, ja olen parhaillaan vaihto-opiskelijana Espanjassa.

Olen 16-vuotias lukiolainen. Isäni on syntynyt Somaliassa ja muuttanut pakolaisena Suomeen ennen kuin olen syntynyt.

Olen 13-vuotias suomalainen tyttö. Äitini on kuollut ja isäni jäi 3 vuotta sitten työttömäksi. Hän sanoo, että meidän pitäisi muuttaa toiselle paikkakunnalle, jotta hän voisi etsiä työtä.

Olen vastavalmistunut ylioppilas ja aion seuraavaksi mennä tekemään vapaaehtoistyötä Ugandaan.

Olen 23-vuotias romanialainen. Muutin Romaniasta Suomeen opiskelemaan arkkitehdin tutkintoa. En usko, että haluan enää palata Romaniaan.

Olen Irakista Suomeen muuttanut turvapaikanhakija, ja sain viime viikolla kielteisen turvapaikkapäätöksen.

Olen naimisissa oleva yritysjohtaja, ja matkustan paljon työkseni. Minulla ei ole lapsia.

Olen 14-vuotias suomalaistyttö, pärjään hyvin koulussa, minulla on paljon kavereita ja aikuisena haluan olla juristi. Äitini on afrikkalaistaustainen.

Olen 7-vuotias afganistanilaispoika. Perheeni sai kolme vuotta sitten turvapaikan Suomesta. Opin päiväkodissa suomen kielen taidon ja puhun suomea paremmin kuin vanhempani.

Olen 18-vuotias saamelastyttö. Olisin halunnut jäädä asumaan perheeni lähelle Ivaloon, mutta siellä ei ole minulle töitä. Minun oli pakko muuttaa Helsinkiin töiden perässä.

Olen latvialainen opiskelija ja olen kesätöissä marjanpoimijana. Minulla ei ole Suomen kansalaisuutta.

Olen kiinalaisten maahanmuuttajien poika. Käyn lukiota ja vanhempani omistavat menestyvän pikaruokaketjun.

Olen hiv-positiivinen nuori nainen. Asun Kuopiossa ja opiskelen ammattikorkeakoulussa.

Olen 19-vuotias irakilainen mies. Sain vuosi sitten kielteisen turvapaikkapäätöksen, ja minun pitäisi palata kotimaahani. En halua palata, sillä sota on käynnissä ja kaikki läheiseni lähteneet pakoon pommituksia. Pelkään kuolevani, jos palaan.

Olen 16-vuotias lukiolainen. Pystyn liikkumaan ainoastaan pyörätuolilla.

Olen 28-vuotias suomalaisnainen. Muutin kaksi vuotta sitten Suomesta Maltalle oltuani pitkään työttömänä. Suomesta ei löydy oman alani töitä.

Olen syyrialainen 18-vuotias turvapaikanhakija, ja hakenut turvapaikkaa Suomesta. Monet sukulaiseni odottavat turvapaikkapäätöstään Ruotsissa. Haluaisin matkustaa tapaamaan heitä, mutta en saa matkustaa.

Olen koditon 21-vuotias nuori aikuinen. Asun Helsingin kaduilla.

Olen partiota aktiivisesti harrastava opiskelija. Opiskelen ammattikoulussa ravintola-alalla.

Olen 45-vuotias somalinainen. Muutin Suomeen perheeni kanssa kolme vuotta sitten. Olen ollut Suomeen muutettuani työtön, vaikka kotimaassani olin arvostetussa asemassa töissä.

Pako^{Suomen}aisapu

ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET

#ylirajojen #partiovälittää